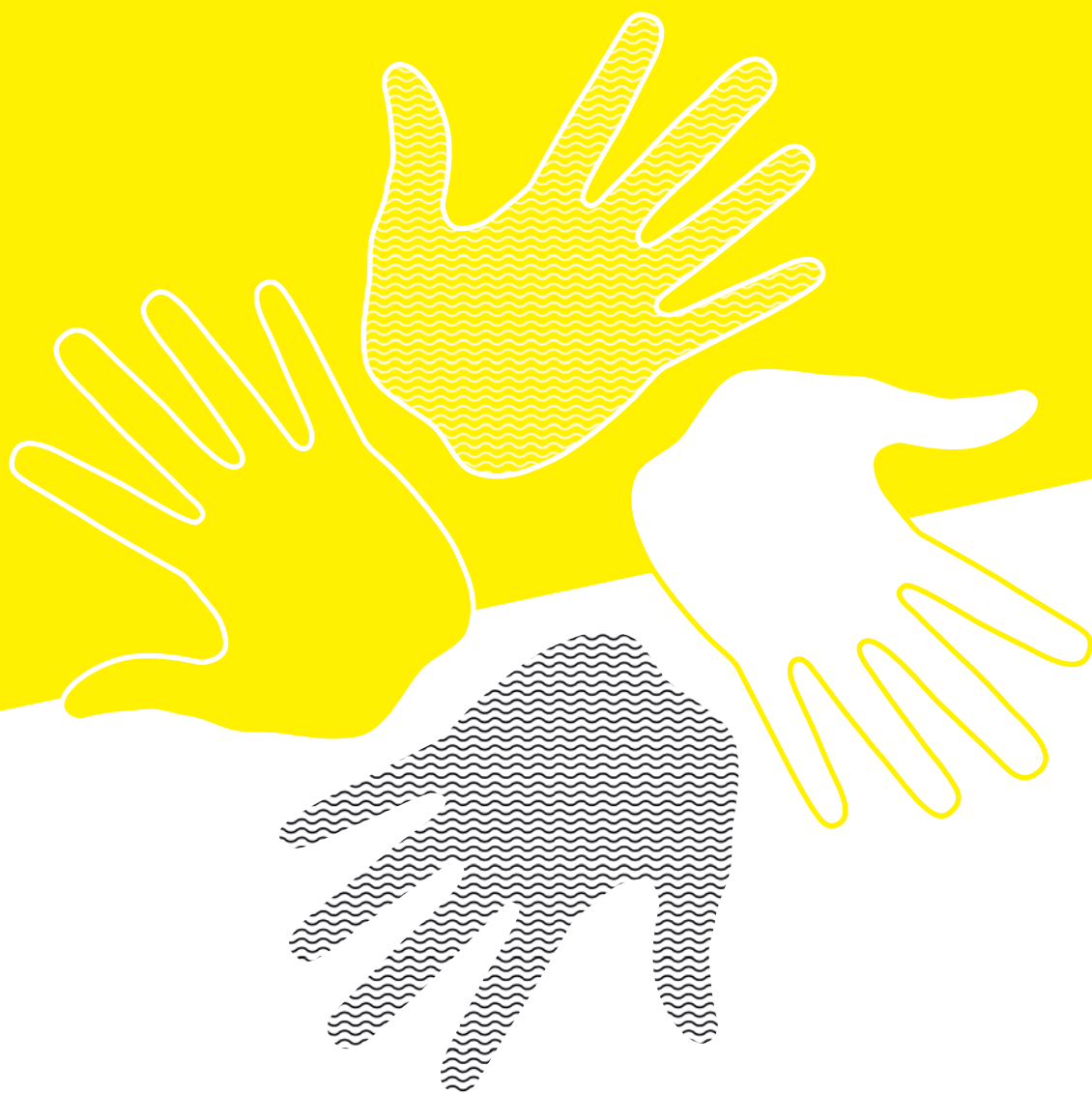

RAPPORT

MENSENRECHTEN IN HET VLAAMS BELEID

TERUGBLIK 2012-2016
VOORUITBLIK 2017-2020

**Vlaamse
Regering**

**DEPARTEMENT
BUITENLANDSE ZAKEN**

RAPPORT

MENSENRECHTEN IN HET VLAAMS BELEID

TERUGBLIK 2012-2016
VOORUITBLIK 2017-2020

inhoud

INLEIDING	5
MENSENRECHTEN IN HET VLAAMS BELEID 2012-2016	7
1 Vlaamse regelgeving en Vlaams beleid	8
1.1. Gelijke kansen en non-discriminatie	8
1.2. Rechten van personen met een handicap of beperking	9
1.3. Jeugd- en kinderrechten	10
1.4. Armoedebestrijding	11
1.5. Inburgering en integratie	12
1.6. Mensenrechteneducatie	13
2 Actuele problematieken	14
2.1. Mensenrechten en de vluchtelingenproblematiek	14
2.2. Preventie van gewelddadige radicalisering	15
3 Internationale engagementen	16
3.1. Instemming met mensenrechtenverdragen	16
3.2. Verdragsrechtelijke toezichtmechanismen	17
3.2.1. Kwaliteitsvolle rapporteringen	17
3.2.2. Proactieve opvolging van en sensibilisering over aanbevelingen	18
3.2.3. Klachtenprocedures	19
3.2.4. VN-Mensenrechtenraad	19
4 Respect voor mensenrechten in het Vlaams internationaal beleid	20
4.1. Prioritaire Vlaamse Mensenrechtenthema's	20
4.2. Mensenrechtendialoog en internationale samenwerking	23
4.2.1. Bilaterale betrekkingen	23
4.2.2. Multilaterale en Europese kader	23
4.2.3. Studie- en werkbezoeken	25
4.3. Sociale grondrechten in groei- en ontwikkelingslanden	26
4.4. Mensenrechten en internationale economie	28
4.4.1. Internationale wapenhandel	28
4.4.2. Maatschappelijk verantwoord ondernemen	30
4.4.3. Actieplan bedrijven en mensenrechten	31

BELANGRIJK(ST)E INTERNATIONALE EVOLUTIES OP VLAK VAN MENSENRECHTEN

33

1	Totstandkoming van mensenrechten	33
2	Impact van crisissituaties	33
3	Sustainable development goals	34
4	Wapenhandelsverdrag	34
5	Bezorgdheid over de rol van internationale organisaties	34

MENSENRECHTEN IN HET VLAAMS (BUITENLANDS) BELEID 2017-2020

35

1	Vlaamse regelgeving en Vlaams beleid	35
2	Respect voor mensenrechten in het Vlaams internationaal beleid	36
3	Internationale engagementen	36

BIJLAGEN

37

1	Lijst met afkortingen	38
2	Overzicht van de belangrijkste mensenrechtenverdragen waarbij Vlaanderen partij is	39
3	bijlagen: Overzicht van mensenrechtenprojecten gefinancierd door Vlaanderen	40
4	Overzicht van de aankomende rapporteringen aan internationale organisaties en verdedigingen voor comités	46

INLEIDING

Staten zijn ertoe gehouden mensenrechten te eerbiedigen, toe te passen en te beschermen. In de Belgische context zijn mensenrechten op zich geen bevoegdheid, maar heeft elke overheid de opdracht om de mensenrechten te garanderen en te verwezenlijken binnen haar bevoegdheden.

Voor Vlaanderen zijn de rechten van de mens niet alleen een juridische en ethische verplichting ten opzichte van de eigen burgers, maar ook een richtinggevend element voor het buitenlands beleid. Een proactief internationaal mensenrechtenbeleid draagt ontegensprekelijk bij aan de Vlaamse langetermijnbelangen vermits het genot van mensenrechten zorgt voor meer vrede, veiligheid en economische en sociale vooruitgang in de wereld.

Op 9 december 2011 werd het document 'Mensenrechten en het Vlaams internationaal beleid' als Mededeling aangenomen door de Vlaamse Regering. Dit document was een eerste expliciete stellingname over de plaats van mensenrechten in het Vlaams (buitenlandse) beleid.

Concreet werden daarin volgende twee beleidsdoelstellingen opgenomen:

- 1) Vlaanderen garandeert de naleving van de mensenrechten op de beleidsdomeinen die tot zijn bevoegdheid behoren;
- 2) De aangegane mensenrechtenverbintenissen uitdragen in de internationale relaties die Vlaanderen onderhoudt en de activiteiten die het ontplooit in het kader van zijn internationaal beleid.

Daarnaast omvatte het document 7 uitgangspunten:

- 1) Voor zover ze niet haaks staan op de constitutionele ordening van dit land zal Vlaanderen werk maken van de parlementaire instemming met enkele belangrijke mensenrechtenverdragen. Het onderzoekt hoe er nog bijkomende engagementen kunnen worden genomen.
- 2) Vlaanderen investeert in de interne processen binnen de overheid om op een kwaliteitsvolle manier te kunnen bijdragen aan de mensenrechtenrapportering voor internationale controlemechanismen. Daarom wordt binnen de Vlaamse overheid ingezet op interne vorming over mensenrechten, hun impact voor het beleid en de gevolgen voor de Vlaamse regelgeving.
- 3) Vlaanderen legt in het buitenlandse beleid de klemtoon op vier groepen van mensenrechten: respect voor de fysieke integriteit van elke persoon, strijd tegen alle vormen van discriminatie, respect voor de rechten van het kind, bevordering van het recht op behoorlijke arbeidsomstandigheden.
- 4) De Vlaamse Regering zal investeren in toenemend respect voor sociale grondrechten in groei- en ontwikkelingslanden.
- 5) De Vlaamse Regering hanteert het criterium 'goed bestuur' voor bilaterale samenwerking met andere landen en regio's, wat inhoudt dat zij een progressieve houding willen aannemen om hun mensenrechtensituatie stelselmatig te verbeteren.

- 6) Het Vlaams mensenrechtenbeleid houdt rekening met het multilaterale en Europese kader en maakt hier ook gebruik van, enerzijds door het hanteren van richtsnoeren van de Europese Unie voor mensenrechtenverdedigers en voor de doodstraf, en anderzijds door het laten doorstromen van Vlaamse bekommernissen naar Europese en VN-fora.
- 7) De Vlaamse Regering zal in de uitvoering van het wapenhandeldecreet blijvend aandacht hebben voor een evenwichtige en verantwoorde afweging van ethische, economische en veiligheidselementen.

Mensenrechten zijn evolutief en we leven in een wereld van verandering. Sinds 2011 hebben verschillende ontwikkelingen plaatsgevonden op internationaal en Europees niveau, die al dan niet rechtstreeks een impact hebben op het Vlaams Mensenrechtenbeleid.

Zo betekende de aanneming van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling in september 2015 een mijlpaal voor de rechten van de mens. Een andere doorbraak was de inwerkingtreding van het VN Wapenhandelsverdrag in 2015, dat regels bevat om de overdracht van wapens te stoppen als ze gebruikt kunnen worden voor ernstige mensenrechtenschendingen.

Ondanks de vele verworvenheden in het mensenrechtendomein, wordt de internationale gemeenschap vandaag overweldigd door crisissituaties zoals de verhoogde toestroom van vluchtelingen en migranten, integratie en de preventie van radicalisering.

Na vijf jaar is het gepast om dit beleidsdocument onder de loep te nemen met de bedoeling om na te gaan op welke manier Vlaanderen de voorbije jaren dit document in de praktijk heeft omgezet. Wat zijn de meest pertinente verwezenlijkingen in de periode 2012-2016? Op welke manier zijn de toen genomen engagementen ter harte genomen? Dit document belicht een aantal acties, zonder daarbij volledigheid na te streven.

Tot slot wordt er kort ingegaan op een aantal concrete toekomstige initiatieven, eventuele nieuwe accenten of bijkomende engagementen voor de periode 2017-2020.

“

There can be no peace without development, no development without peace, and no lasting peace or sustainable development without respect for human rights and the rule of law.

Jan Eliasson,
adjunct-secretaris-generaal
van de V.N.

1

VLAAMSE REGELGEVING EN VLAAMS BELEID

De Belgische grondwet stelt bij een aantal grondrechten expliciet dat de waarborging ervan dient te gebeuren bij wet, decreet of ordonnantie. Vlaanderen vervult deze grondwettelijke opdracht al geruime tijd consciëntieus. Daarnaast tracht Vlaanderen ervoor te zorgen dat binnen zijn bevoegdheden nieuwe regelgeving, beleidsmaatregelen en acties de mensenrechtenverplichtingen en –normen respecteren. Het niet-exhaustieve overzicht hieronder toont aan dat mensenrechten intussen onlosmakelijk verbonden zijn met heel wat aspecten van de Vlaamse bevoegdheden.

1.1. GELIJKE KANSEN EN NON-DISCRIMINATIE

Hoewel op vlak van regelgeving de afgelopen jaren geen fundamentele wijzigingen zijn gebeurd, heeft Vlaanderen niet stilgezeten op vlak van gelijke kansen- en non-discriminatiebeleid.

Het verticaal gelijkekansenbeleid beoogt de ontwikkeling van wetenschappelijk onderbouwde expertise met betrekking tot de thema's gender, seksuele identiteit, handicap en toegankelijkheid en zet in op sensibilisering, onderzoek, uitbouw of verfijning van een regelgevend kader en financiële ondersteuning van organisaties en projecten. Zo werden er verschillende sensibiliseringscampagnes gevoerd, waaronder: "Week van Universal Design" (2016, campagne over het belang van universal design en toegankelijkheid); "Sports4Every1" (2014, campagne bestemd om taboe rond halebiseksualiteit in de sportwereld doorbreken) en "Mensen met een handicap zijn gewoon mensen, zie ze niet anders" (2013, campagne over de beeldvorming rond personen met een handicap).

Het horizontaal of transversaal beleid beoogt via de toepassing van de open coördinatiemethode (OCM) de integratie van een gelijkekansenperspectief met betrekking tot de vier gelijkekansen-thema's (gender, seksuele identiteit, handicap en toegankelijkheid) voor een integratie in alle Vlaamse beleidsdomeinen. De Vlaamse Regering legde op 17 juli 2015 de strategische en operationele doelstellingen vast voor deze legislatuur. Dit 'Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan' werd op 15 juli 2016 aangevuld met de specifieke actieplannen binnen de verschillende beleidsdomeinen. De Europese Commissie bestempelde deze methodiek van transversale beleidsvoering in Vlaanderen in haar 'Compendium of practice on non-discrimination/equality mainstreaming' als een good practice.

Met de oprichting in 2014 van het extern verzelfstandigd agentschap Toegankelijk Vlaanderen wijzigde het institutionele landschap. Dit agentschap moet de dienstverlening inzake fysieke toegankelijkheid garanderen en de ervaringsdeskundigheid en expertise uit het middenveld bundelen. Verder zag in 2014, na ondertekening van het samenwerkingsakkoord, het interfederaal Gelijkekansencentrum (dat begin 2016 de naam “Unia” kreeg) het licht, in uitvoering van een aantal internationale verplichtingen. Unia wordt gefinancierd door Vlaanderen (in 2015 ging het om 787.200 Euro). De meldpunten discriminatie, opgericht in uitvoering van het gelijkekansendecreet van 2008, die onder meer bijstand verlenen aan slachtoffers van discriminaties, werden ingekanteld in het interfederale centrum.

In augustus 2015 werd een laatste lacune inzake onafhankelijke klachtenbehandeling ingevuld door de oprichting van de Genderkamer in de schoot van de Vlaamse ombudsman, die bevoegd is voor klachten van discriminatie op basis van geslacht (waaronder ook zwangerschap), genderidentiteit en genderexpressie voor wat de Vlaamse bevoegdheden betreft.

1.2. RECHTEN VAN PERSONEN MET EEN HANDICAP OF BEPERKING

De voorbije jaren vormt het rechtenperspectief steeds meer het uitgangspunt voor het beleid ter ondersteuning van personen met een beperking. Het VN-verdrag betreffende de rechten van personen met een handicap is sinds 2009 de leidraad voor het beleidsmatig handelen in Vlaanderen. Het denken en handelen over deze groep is geëvolueerd van een traditioneel medische benadering naar een rechtenbenadering. Tijdens de legislatuur 2009-2014, werd het thema handicap naast het thema toegankelijkheid opgenomen als transversaal beleidsthema in het horizontaal gelijkekansbeleid. Zo moeten vanaf 1 april 2016 alle nieuwe Vlaamse langspeelfilms die door het Vlaams Audiovisueel Fonds worden ondersteund, beantwoorden aan twee toegankelijkheidscriteria: audiodescriptie en Nederlandse ondertitels.

De baseline van het VN-verdrag “niets over ons zonder ons” wordt vormgegeven via een participatief traject met verenigingen van personen met een handicap, dat moet uitmonden in een Vlaamse beleidsparticipatiestructuur.

Daarnaast wordt in het zorgvernieuwingsbeleid de persoon met een handicap langzaam aan steeds meer de regisseur van zijn eigen leven en wordt werk gemaakt van persoonsvolgende financiering. Deze werd ingevoerd bij het decreet van 25 april 2014 houdende de persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap en tot hervorming van de wijze van financiering van de zorg en de ondersteuning voor personen met een handicap (hierna “Decreet op de persoonsvolgende financiering”) Dit principe gaat uit van een vraaggestuurde ondersteuning.

Onderhoud Minister van Onderwijs, Hilde Crevits en
Commissaris Mensenrechten van de Raad van Europa, Nils Muiznieks.
Brussel, 16 september 2015.

Dat wil zeggen dat klanten van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) voortaan een eigen (persoonsvolgend) budget krijgen op maat van hun vraag naar ondersteuning en zelf kunnen bepalen hoe ze hun ondersteuning organiseren. Dit vernieuwde beleid werd vanaf 1 januari 2016 geleidelijk uitgerold en de eerste budgetten werden intussen toegewezen.

Verder is een vaak gehoorde kritiek vanuit de VN en de Raad van Europa het groot aantal leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften die in het parallel circuit van het buitengewoon onderwijs terechtkomen. In 2015 volgde 4,35% van de Vlaamse leerlingen les in het buitengewoon basis- en secundair onderwijs. Met het M-decreet van 21 maart 2014 wordt een belangrijke stap gezet om het Vlaams onderwijs meer inclusief te maken voor leerlingen met een handicap. Het regelt hoe Vlaamse scholen moeten omgaan met leerlingen die door een beperking de lessen in een gewone school niet zomaar kunnen volgen.

De Mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa, Nils Muznieks, beoordeelde zowel het Decreet op de persoonsvolgende financiering als het M-decreet als grote stappen voorwaarts in zijn rapport over het bezoek aan België in september 2015.

Op 6 september 2016 werd België in een zogenaamd pilootarrest veroordeeld door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens voor de opvang van geïnterneerden met een handicap. Geïnterneerden in alle Vlaamse gevangenissen kunnen beroep doen op het hulp- en dienstverleningsbeleid van de Vlaamse overheid (Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg, Centrum Algemeen Welzijnswerk, onderwijs, ...). Om geïnterneerden met een handicap op te vangen buiten de gevangenis voorziet het VAPH 47 aangepaste plaatsen. Een verdere uitbreiding met 23 extra plaatsen is voorzien.

1.3. JEUGD- EN KINDERRECHTEN

Met het VN Kinderrechtenverdrag als vertrekpunt, wenst Vlaanderen te zorgen voor een brede, horizontale en transversale onderbouw van kinderrechten. Heel wat internationale mensenrechteninstrumenten hebben bepalingen die betrekking hebben op kinderen. Vlaanderen pleit er dan ook voor om mensenrechten niet los te koppelen van kinderrechten.

Op 20 januari 2012 keurde de Vlaamse Regering het gewijzigde decreet houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid goed. Na een grondige evaluatie bleek dat aan het vorige decreet van 2008 een aantal wijzigingen nodig waren. De fundamenteën van het geïntegreerde jeugd- en kinderrechtenbeleid bleven overeind, maar sommige bepalingen waren aan verfijning toe en een aantal lacunes dienden te worden aangevuld. Het nieuwe decreet ambieert een versterking van de maatschappelijke positie van kinderen en jongeren en streeft naar een nog sterkere integratie tussen het jeugd- en het kinderrechtenbeleid. Zo werd in artikel 2 het begrip “interculturaliteit” vervangen door het ruimere begrip “gelijkekansenbeleid”. Belemmeringen voor deelname aan het economische, politieke en sociale leven zijn immers niet enkel het gevolg van afkomst, maar ook van andere factoren als sekse, handicap, sociaaleconomische positie en leeftijd. Dit artikel beklemtoont dus het streven naar gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren.

“

Where,
after all,
do universal
human rights
begin?
In small places,
close to home.

Eleanor Roosevelt

Het nieuwe decreet bevat vier concrete doelstellingen van het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid:

- 1) creëren en borgen van gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren;
- 2) creëren en borgen van brede ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren;
- 3) creëren van ruimte voor kinderen en jongeren;
- 4) verhogen van de formele en informele betrokkenheid van kinderen en jongeren bij de samenleving.

Het decreet voorziet daarnaast ook subsidiëring van zogenaamde verenigingen informatie en participatie. Eén van de mogelijke doelstellingen om te worden gesubsidieerd is het maken of overbrengen van een kwaliteitsvol informatieaanbod voor of over de rechten van het kind. Jaarlijks wordt in dit kader ongeveer 3.000.000 euro aan subsidies toegekend.

Op 17 juli 2015 werd het nieuwe jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Dit plan wordt voortaan binnen een jaar na aantreden van een nieuwe Vlaamse Regering opgesteld. De prioritaire Vlaamse beleidsaspecten werden daarin vertaald. Het ging om onder meer: de prioritaire aanpak van kinderarmoede, de nadruk op wonen als sleutel tot de verhoging van de levensstandaard, het belang van welbevinden van kinderen – ook psychisch – waarbij gewaarborgd wordt dat ze steeds ergens terecht kunnen. In het beleid werd ingespeeld – in coöperatie met de andere bevoegde Vlaamse Ministers – op actuele aandachtspunten, zoals de rechten van kinderen met een migratieachtergrond, die op de vlucht zijn of de aanpak van integratie en radicalisering.

Vlaanderen werkt nauw samen met de Nationale Commissie Rechten van het Kind (NCRK), evenals met deskundige organisaties. In zijn aanbevelingen naar aanleiding van het Belgisch periodiek rapport van 2010 drukte het VN Comité voor de Rechten van het Kind zijn tevredenheid uit over de inspanningen om het maatschappelijk middenveld te betrekken. De Vlaamse overheid kwam verder tegemoet aan de democratische wens om de totstandkoming van een “alternatief” kinderrechtenrapport te waarborgen. “Kinderrechtencoalitie Vlaanderen”, die de stem van het middenveld is op vlak van kinderrechten, kreeg de taak van “schaduwrapportage in functie van de rapportage van de Belgische overheden aan de VN”.

1.4. ARMOEDEBESTRIJDING

Armoede is een klemmend complex maatschappelijk fenomeen, dat een meervoudige inbreuk is op mensenrechten. Het is zowel een oorzaak als gevolg van mensenrechtenschendingen, evenals een katalysator van nieuwe mensenrechtenschendingen. De bestrijding van extreme armoede is niet alleen een morele, maar ook een juridische verplichting op basis van internationale mensenrechten. Uit de armoedebarmometer 2016 (op basis van cijfers uit 2014) blijkt dat één op de acht jonge kinderen in Vlaanderen opgroeit in armoede. Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019 tracht armoede op een structurele manier aan te pakken en generatiearmoede een halt toe te roepen. In het actieplan worden concrete doelstellingen geformuleerd voor elk van de sociale grondrechten (o.m. onderwijs, werk, wonen en gezondheid).

“

Peace does not just mean putting an end to violence or war, but to all other factors that threaten peace, such as discrimination, such as inequality, poverty.

Aung San Suu Kyi,
Birmese politica en
mensenrechtenactivist

1.5. INBURGERING EN INTEGRATIE

Omgaan met de gevolgen van migratie is een serieuze uitdaging, die een weerslag heeft op vlak van Vlaamse bevoegdheden. Zo is een doeltreffend en efficiënt integratiebeleid noodzakelijk om tot een leefbare samenleving te komen. Het Vlaams integratie- en inburgeringsbeleid richt zich tot de volledige bevolking en heeft daarbinnen aandacht voor drie specifieke doelgroepen: personen van buitenlandse herkomst die legaal en langdurig in België verblijven, woonwagenebewoners en vreemdelingen zonder wettig verblijf die wegens een noodsituatie begeleiding vragen.

Het Decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid bevat in haar artikel 2,^{13°} de definitie van “integratie”, waarin expliciet wordt gesteld dat het integratieproces verloopt vanuit een context van afdwingbaarheid van rechten en plichten inherent aan onze democratische rechtsstaat. In artikel 4, §3, dat de uitgangspunten van het Vlaamse integratiebeleid weergeeft, wordt onder meer verwezen naar de gelijkwaardigheid van eenieder, het respect voor ieders eigenheid, competenties en ambities en het actief burgerschap van eenieder.

Het Vlaams integratiebeleid is een inclusief beleid dat door alle beleidsdomeinen mee vorm gegeven wordt via de Commissie Integratiebeleid. Zo werden o.m. het geïntegreerd actieplan integratiebeleid 2012-2015 en het horizontaal Integratiebeleidsplan 2016-2019 binnen dit forum voorbereid, evenals het actieplan MOE¹ (Roma)-migranten 2012 en het strategisch plan woonwagenebewoners 2012-2015.

Naast het inclusieve luik, omvat het integratiebeleid een verticaal luik. Dit omvat onder meer een specifiek inburgeringsaanbod, het monitoren en onderzoeken van de doelgroep en het nemen van specifieke initiatieven. Een van die initiatieven, gericht naar de Roma, is de ondersteuning van de Vlaamse Gemeenschapscommissie in Brussel en de steden Gent, Antwerpen en Sint-Niklaas, waar veel Roma verblijven, voor de aanstelling van buurtstewards. Sinds 2012 heeft de Vlaamse Regering hiervoor jaarlijks 800 000 euro uitgetrokken. Deze bemiddelaars, die een brug vormen tussen de Romabevolking, de stadsdiensten en sociale voorzieningen, spelen een cruciale rol in de bevordering van het samenleven met Roma in voornoemde centrumsteden. In zijn rapport over zijn bezoek aan België in 2015 haalde de Mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa deze maatregel aan als “good practice”. Ook het feit dat caravans erkend zijn als huisvesting in Vlaanderen vond de Mensenrechtencommissaris een positief punt.

¹ MOE staat voor Midden- en Oost-Europese landen

1.6. MENSENRECHTENEDUCATIE

Vlaanderen is ervan overtuigd dat de inbedding van mensenrechten in de dagelijkse onderwijspraktijk en mensenrechteneducatie fundamenteel zijn.

De Vlaamse overheid ondersteunde in de periode 2012-2016 verschillende organisaties met expertise om bijvoorbeeld nascholingen voor leerkrachten rond mensenrechten te voorzien (zoals Vormen vzw) of inleefateliers te organiseren (Studio Globo,...).

Het Departement Onderwijs voerde een actief communicatiebeleid op vlak van mensenrechteneducatie via verschillende kanalen, zoals elektronische nieuwsbrieven (Schooldirect, Lerarendirect). In de lerarenopleidingen en nascholing (onder meer tijdens pedagogische studiedagen) werd gefocust op mensenrechtenthema's. Dit kon gaan van het bestrijden van raciale en genderdiscriminatie tot het omgaan met jongeren die dreigen te radicaliseren en welk antwoord onderwijs daarop kan bieden. Via de leermiddelenwebsite Klascement konden leerkrachten en ngo's leermiddelen (lessen, educatieve pakketten rond mensenrechten) delen.

Verder is mensenrechteneducatie sterk verbonden met kinderrechteneducatie, die integraal deel uitmaakt van het Vlaamse Jeugd- en kinderrechtenbeleid. Vermeldenswaardig is de rol van het Kenniscentrum Kinderrechten en de adviezen die het op dat vlak verstrekt. Daarnaast worden organisaties gesubsidieerd die kwaliteitsvolle informatie verstrekken over de rechten van het kind en wordt in het kader van de Raad van Europa (European Steering Committee for Youth, CDEJ) actief meegewerkt aan COMPASS en COMPASSITO (handleidingen voor onderwijs over mensenrechten voor respectievelijk jongeren en kinderen).

Ten slotte wordt aandacht besteed aan mensenrechten in het kader van professionele vormingen voor personeel van de Vlaamse Overheid. In juni 2016 organiseerde het Agentschap Overheidspersoneel de vormingssessie antidiscriminatie voor leidinggevend.

Fragment van de fotomuur van Kazerne Dossin. De muur, gespreid over 5 verdiepingen van het museum, bevat 25.836 pasfoto's van gedeporteerden. De personen met een gekleurde foto hebben de deportatie overleefd. Fotograaf Christophe Ketels, 2012.

Vlaanderen is tevens actief op vlak van **herinneringseducatie**. Vermeldenswaardig zijn onder meer volgende verwezenlijkingen:

- in december 2012 opende de nieuwe Kazerne Dossin - Memoriaal, Museum en Documentatiecentrum over Holocaust en Mensenrechten, met steun van de Vlaamse Overheid, zijn deuren voor het publiek. Dit is het eerste museum in de wereld dat Holocaust en Mensenrechten in de officiële benaming combineert;
- sinds 2013 is de database van het Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie (BCH), dat audiovisueel en allerlei soorten pedagogisch materiaal bevat betreffende herinneringseducatie, geïntegreerd in KlasCement, het digitaal platform voor leerkrachten;
- met steun van de Vlaamse Overheid maakten het BCH en Kazerne Dossin, op initiatief van het UNESCO Platform Vlaanderen, in 2013 een Vlaamse aanpassing van de internationale UNESCO-brochure: "Waarom lesgeven over de Holocaust?";
- in 2013 verleende Vlaanderen een subsidie van 20.000 euro aan Flanders Peace Field vzw voor het opzetten van een educatief project. Daarbij werden jongeren, vanuit het verhalen van de WOI-kerstbestanden en het voetbal toegeleid naar vredeseducatie, gemeenschapsvorming, empowerment en kritische burgerzin;
- in 2014 actualiseerde het Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie de Toetssteen Herinneringseducatie en vulde die aan met concrete tips en suggesties. Deze visietekst dient als een instrument voor zelfevaluatie of reflectie en bevat suggesties voor alle personen die werken rond het collectieve geheugen, waaronder: leerkrachten, auteurs en socio-culturele verenigingen;
- op 27 januari 2015, ondertekenden de Vlaamse Minister voor Onderwijs, Hilde Crevits en de hoofden van de verschillende onderwijsnetten een gemeenschappelijke engagementsverklaring met betrekking tot de aandacht voor genocides en misdaden tegen de menselijkheid tijdens de tweede wereldoorlog in het secundair onderwijs. Met deze verklaring engageren de betrokkenen er zich toe om dit onderwerp te behandelen, om lessen uit dit verleden te trekken en op een duurzame manier inzicht te verwerven in de processen en mechanismen achter genocide(s) en misdaden tegen de menselijkheid tijdens de WOII;
- in 2016 werd een subsidie van 50.000 euro verleend aan de Kazerne Dossin voor de uitbouw van een online platform in het raam van het project "Connecting Law and Memory". De bedoeling is om kennis en expertise inzake mensenrechteneducatie zowel bij Holocaustmusea en- memorialen als bij civil services internationaal te verbinden en goede praktijken op het vlak van het actualiseren van hedendaagse inzichten uit te wisselen. Dit gebeurt vanuit een mensenrechtenbenadering met reflectie op hedendaagse fenomenen van collectief geweld, conflicten, discriminatie, racisme en migratie.

Daarnaast is Vlaanderen nog steeds lid van het International Holocaust Remembrance Alliance (afgekort IHRA).

“

Educatie is het machtigste wapen om de wereld te veranderen. Niemand wordt geboren en haat mensen met een andere huidskleur, achtergrond of geloof. Een mens leert haten. Als we kunnen leren om te haten dan kunnen we ook leren om lief te hebben.

Nelson Mandela

2 ACTUELE PROBLEMATIEKEN

2.1. MENSENRECHTEN EN DE VLUCHTELINGENPROBLEMATIEK

De voorbije jaren werd Vlaanderen geconfronteerd met een verhoogde toestroom van vluchtelingen. De erkende vluchteling zoekt na de asielprocedure een eigen woonplaats (recht op wonen). Kinderen hebben recht op onderwijs. Vele vluchtelingen willen werken en hebben nood aan begeleiding naar werk, een integratietraject, enz. Vlaanderen tracht een zo doeltreffend en efficiënt mogelijk beleid te voeren met het oog op het verzekeren van de mensenrechten van deze personen en om zo tot een leefbare samenleving te komen.

De Vlaamse Regering nam daarom haar verantwoordelijkheid en richtte een Ministerieel Comité Vluchtelingen- en asielcrisis op. Omdat vluchtelingen al langer een doelgroep zijn binnen verschillende beleidsdomeinen, heeft de Vlaamse Regering in eerste instantie ingezet op uitbreiding van de capaciteit van bestaande maatregelen en instrumenten. Zo zorgde Vlaanderen onder andere voor bijkomende financiering voor het toenemende aantal anderstalige kleuters, extra inrichting van onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers en een betere opvolging van leerlingen die na hun onthaaljaar in het reguliere onderwijs les volgen. Om de kansen van vluchtelingen op de arbeidsmarkt te verhogen, werd bijkomend personeel aangeworven voor NARIC Vlaanderen (National Academic Recognition Information Centre). Binnen Welzijn ging bijzondere aandacht naar gezinnen met kinderen en naar niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Dit onder andere door, in samenwerking met Fedasil, te voorzien in 145 bijkomende opvangplaatsen voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) in asielprocedure, en door een uitbreiding van het aanbod begeleid zelfstandig wonen. Binnen Welzijn werd eveneens ingezet op woonbegeleiding en vanuit het woonbeleid werd extra budget vrijgemaakt voor huursubsidies.

Leerling in één van de onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers.
Klasse, reeks over asielzoekers.

2.2. PREVENTIE VAN GEWELDDADIGE RADICALISERING

Naar schatting twee derde van de Belgische Syriëgangers is jonger dan 30 jaar. De jongste vertrekker was 13 jaar oud. Tientallen jongeren sneuvelden reeds in het geweld. Menselijk kapitaal dat verloren gaat in de handen van extremisten. Er is op zich niets mis met radicaal zijn, of het hebben van radicale ideeën. Ze kunnen de bron zijn van positieve verandering. Jongeren met radicale ideeën kunnen uitgroeien tot kritische burgers die onze democratie mee vorm geven. Problematisch wordt het als jongeren een groeiende bereidheid ontwikkelen om, geïnspireerd op filosofische, religieuze, politieke of ideologische opvattingen, diepgrijpende verandering in de samenleving na te streven door het gebruik van ondemocratische, gewelddadige middelen of anderen daartoe aanzetten of ondersteunen.

In de aanpak van radicaliseringsprocessen die kunnen leiden tot extremisme en terrorisme gaan preventie en repressie hand in hand. De belangrijkste hefboomen inzake veiligheid liggen federaal. Vlaanderen heeft belangrijke bevoegdheden die kunnen worden ingezet voor de preventie van radicalisering. Op 3 april 2015 hechtte de Vlaamse Regering haar goedkeuring aan **'Het Vlaams** actieplan ter preventie van radicaliseringsprocessen die kunnen leiden tot extremisme en terrorisme'.

Het actieplan vertrekt vanuit de lokale ondersteuningsnaden en wil daarop een antwoord bieden. Informatiedeling, een betere samenwerking en een sterkere coördinatie staan daarbij centraal. De veertig acties hebben onder meer betrekking op ondersteuning van steden en gemeenten, expertiseontwikkeling, vorming van eerstelijns werkers, ondersteuning van ouders, het versterken van de weerbaarheid van jongeren en het ondersteunen van hun zoektocht naar een eigen identiteit. Enkele voorbeelden van concrete acties die in de periode 2015-2016 werden genomen:

- motief vzw, een erkende vormingsinstelling met heel wat expertise rond levensbeschouwing en samenleving, krijgt van Vlaanderen steun voor de organisatie van een train-the-trainer rond identiteitsontwikkeling bij moslimjongeren. 30 vormingswerkers worden opgeleid om op hun beurt hulpverleners, leerkrachten, arbeidsconsulenten,... te kunnen opleiden. Op die manier kunnen ze jongeren beter ondersteunen en begeleiden in hun identiteitsontwikkeling;

- een netwerk van islamexperten werd uitgebouwd ter ondersteuning van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding, om via een tegendiscours polarisering en radicalisering preventief tegen te gaan. Scholen worden ondersteund door in samenspraak op zoek te gaan naar een antwoord op maat. De experts beschikken niet alleen over een grondige kennis van de islam, maar zijn ook vertrouwd met de leefwereld van jongeren;
- acht middenveldorganisaties kregen extra subsidies om projecten op te zetten die inzetten op positieve identiteitsontwikkeling bij jongeren, op het versterken van de positie van jongeren en jongvolwassenen in de samenleving, op het vergroten van hun maatschappelijke betrokkenheid, projecten die gevoelens van uitsluiting of onrecht kunnen ombuigen in positieve engagementen en die jongeren zin geven in de toekomst.

In het actieplan geeft de Vlaamse Regering duidelijk mee dat specifieke maatregelen ter preventie van radicalisering enkel zinvol zijn als tegelijkertijd wordt ingezet op een inclusieve samenleving, waar elkeen zich thuis voelt, iedereen dezelfde kansen krijgt en aandacht wordt besteed aan mensenrechtenaspecten, zodat de oorzaken en beweegredenen worden aangepakt. Ook algemene maatregelen zoals een strenge veroordeling en aanpak van racisme en discriminatie, de aanpak van de ongekwalificeerde uitstroom uit het onderwijs, werken aan een toegankelijke hulpverlening, een versterkt jeugdwerk, buurtsport, enzovoort zijn in dit kader van belang. In haar rapport naar aanleiding van haar bezoek aan België van 12 tot 16 oktober 2015, benadrukte de VN-Werkgroep huurlingen dat grotere sociale cohesie de veiligheidsrisico's op lange termijn beperkt en dat aandacht voor steun aan gemeenschappen en families de basis is voor de optimalisering van maatregelen. In haar aanbevelingen stelde de werkgroep vast dat Vlaanderen een kader uitbouwt voor interculturele instellingen, beleid en dialoog, en spoorde aan dit nog verder te ontwikkelen.

Het Vlaams Platform Radicalisering rapporteert halfjaarlijks aan het Vlaams Parlement over de voortgang en uitvoering van het actieplan. In april 2016 werd de tweede rapportage voorgelegd. Op 4 oktober 2016 organiseerde het Vlaams Platform Radicalisering een netwerkdag waarop alle beleidsmedewerkers, eerstelijns werkers, lokale ambtenaren, vormingswerkers, referentieconsulenten, jeugdwerkers, enzovoort werden samengebracht om hun opgedane expertise in de aanpak van radicalisering te delen en het bovenlokale beleid te voeden. Op basis van de input uit het werkveld zullen nieuwe beleidsaanbevelingen worden gedaan.

3 INTERNATIONALE ENGAGEMENTEN

3.1. INSTEMMING MET MENSENRECHTENVERDRAGEN

Voor zover ze niet haaks staan op de constitutionele ordening van dit land zal Vlaanderen werk maken van zijn parlementaire instemming met enkele belangrijke mensenrechtenverdragen. Het onderzoekt hoe er nog bijkomende engagements kunnen worden genomen.

Mensenrechten en het Vlaams buitenlands beleid, 2011, uitgangspunt 1

Het internationale mensenrechtensysteem wint aan kracht naarmate meer staten door mensenrechtenverdragen gebonden zijn. Deze verdragen zijn geen zachte verbintenissen, maar rechtsnormen die zowel in de internationale als in de interne rechtsorde door de burger effectief kunnen worden gebruikt. Vlaanderen is partij bij de belangrijkste mensenrechtenverdragen. Een overzicht is opgenomen in bijlage 1. Sinds 2011 heeft Vlaanderen onderstaande nieuwe mensenrechtenengagements opgenomen:

- Optioneel Protocol bij het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing (instemmingsdecreet 13 juli 2012).
- Verdrag van de Raad van Europa inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik (instemmingsdecreet van 12 februari 2012). Het doel van dit instrument is het voorkomen en bestrijden van de seksuele uitbuiting en het seksueel misbruik van kinderen, de rechten vrijwaren van de kinderen die daarvan het slachtoffer geworden zijn, en nationale en internationale samenwerking bevorderen in de strijd tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik.
- Derde Protocol bij het VN-Kinderrechtenverdrag (instemmingsdecreet van 14 december 2012). Kinderen of vertegenwoordigers kunnen voortaan een klacht indienen over de schending van hun rechten bij het VN-Comité voor de Rechten van het Kind.
- VN-Wapenhandelsverdrag (instemmingsdecreet 25 maart 2014). Dit verdrag heeft tot doel de illegale wapenhandel te bestrijden en tegelijkertijd de legale wapenhandel te reguleren. Op die manier wordt het risico op schendingen van de mensenrechten en terrorisme verkleind.
- Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld -Verdrag van Istanbul (instemmingsdecreet 29 november 2013). Dit verdrag biedt een alomvattend rechtskader om vrouwen en meisjes te beschermen tegen alle vormen van geweld en om geweld jegens hen te voorkomen, uit te bannen en te vervolgen, met inbegrip van huiselijk geweld.
- Europees Sociaal Handvest. In juni 2015 aanvaardde ons land gebonden te zijn door 4 bijkomende bepalingen, meer bepaald de artikelen 26§2, 27§1, 27§2 en 28), waardoor het aantal aanvaardde paragrafen opgedreven werd tot 91. Artikel 27, §2 had mede betrekking op Vlaamse bevoegdheden (recht van werknemers met gezinsverantwoordelijkheden op gelijke kansen en gelijke behandeling).
- IAO-overeenkomst nr. 189 betreffende waardig werk voor huispersoneel. (instemmingsdecreet 24 februari 2014). Het doel van dit verdrag is het waarborgen van behoorlijke arbeidsomstandigheden voor huispersoneel en het bestrijden van uitbuiting waarvan zij slachtoffer kunnen zijn.
- IAO-overeenkomst nr. 187 inzake promotioneel kader voor veiligheid en gezondheid op het werk.

3.2. VERDRAGSRECHTELIJKE TOEZICHTMECHANISMEN

3.2.1. KWALITEITSVOLLE RAPPORTERINGEN

Vlaanderen investeert in de interne processen binnen de overheid om op een kwaliteitsvolle manier te kunnen bijdragen aan de mensenrechtenrapportering voor internationale controlemechanismen. Daarom wordt binnen de Vlaamse overheid voorzien in interne vorming over mensenrechten, hun impact voor het beleid en de gevolgen voor de Vlaamse regelgeving.

Mensenrechten en het Vlaams buitenlands beleid, 2011, uitgangspunt 2

In de periode 2012-2016 leverde Vlaanderen kwaliteitsvolle bijdragen voor Belgische rapporteringen en nam deel aan constructieve dialogen in het kader van verdragen en politieke processen. Een overzicht is opgenomen in bijlage. De coördinatie van deze Vlaamse bijdrage gebeurde door het Departement Buitenlandse Zaken, via het dossierteam Mensenrechten van het Strategisch Overlegorgaan voor Internationale Aangelegenheden (SOIA). Sinds 2011 stonden mensenrechtendossiers ruim 16 maal op de agenda van de SOIA plenaire vergadering. De Algemeen Afgevaardigde van de Vlaamse Regering in Genève en/of Vlaamse experts namen systematisch deel aan de mondelinge presentatie van Belgische rapporten waarvoor een substantiële bijdrage werd geleverd vanuit Vlaanderen.

Vlaanderen ondersteunt de permanente uitnodiging die België heeft voor speciale rapporteurs. Dit betekent dat iedere rapporteur of werkgroep die de vraag stelt, ontvangen wordt. Zo werd de afgelopen jaren de VN-Speciale Rapporteur voor hedendaagse vormen van slavernij, Urmila Bhoola ontvangen door minister-president Bourgeois (2015), de Mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa Nils Muižnieks door ministers Homans, Crevits en Vandeuren (2015) en de VN-werkgroep Huurlingen door ministers Homans en Vandeuren (2015). In maart 2013 vond een regulier bezoek plaats van de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie met onder meer een ontmoeting met toenmalig Vlaams Minister van Buitenlandse Zaken, Bourgeois en vertegenwoordigers van verschillende diensten die betrokken zijn bij thema's als integratie en inburgering.

Het aanleveren van kwalitatieve rapporteringsbijdrages is een administratief belastend proces. In april 2014 nam de Algemene Vergadering van de VN – op voorstel van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten – een resolutie aan over de werking van de organen inzake mensenrechtenverdragen. Daarin wordt de harmonisatie van de werking en het aanbieden van een vereenvoudigde rapportageprocedure aangemoedigd. In geval van vereenvoudigde rapportage bezorgt het betrokken comité een lijst van thema's ('list of issues') aan het betrokken land. De antwoorden hierop gelden als rapport. Vlaanderen is resoluut voorstander van dergelijke pragmatische initiatieven. In november 2013 werd een eerste keer gebruik gemaakt van deze vereenvoudigde rapportering bij de rapportage aan het Comité tegen foltering.

3.2.2. PROACTIEVE OPVOLGING VAN EN SENSIBILISERING OVER AANBEVELINGEN

Naast het inhoudelijk werk op ambtelijk niveau inzake rapportering, voorbereiding van bezoeken, verdediging van rapporten en standpuntbepalingen voor internationale controlemechanismen, en de follow-up van dit alles, is het belangrijk dat het politieke niveau hierover geïnformeerd en betrokken wordt. In de periode 2012-2016 werden meer dan tien Mededelingen aan de Vlaamse Regering geagendeerd over de inhoud van mensenrechtenrapporteringen, de discussies in Genève of Straatsburg, evenals de conclusies van deskundigen en organen belast met het toezicht op de naleving van de Mensenrechtenverdragen.

Het Overlegcomité van 24 februari 2016 besliste om zich voortaan regelmatig te buigen over de aanbevelingen inzake mensenrechten van de VN-organen en van de Raad van Europa en de follow-up ervan. Vlaanderen neemt zich voor de conclusies van het overlegcomité nauwgezet op te volgen.

3.2.3. KLACHTENPROCEDURES

De VN-Mensenrechtenraad heeft een zogenaamde individuele klachtenprocedure waarbij elk individu een klacht kan indienen over schendingen van de rechten van de mens. Zo werden de voorbije jaren twee klachten ingediend omwille van de niet-ratificatie van Kaderverdrag Nationale Minderheden en over het niet-eerbiedigen van de culturele en linguïstieke rechten. Beide klachten werden intussen onontvankelijk verklaard.

Verder zijn er collectieve klachten ingesteld in het kader van het Europees Sociaal handvest omtrent het woonbeleid ten aanzien van Roma en woonwagengebouwen en omtrent de gelijke en effectieve toegang voor personen met een handicap tot sociale welvaartsdiensten die voldoen aan hun noden. Volgens het rapport "Follow-up to Decisions on the Merits of Collective Complaints – Findings 2015" van januari 2016 werd voor deze zaken een schending vastgesteld, maar het Comité noteerde dat Vlaanderen intussen maatregelen nam en vooruitgang boekte.

Bij de Raad van Europa zijn verschillende collectieve klachten tegen België ingediend bij het Comité voor Sociale Rechten en aanvaard omwille van het feit dat de Belgische wetgeving niet expliciet voorziet in een verbod van lijfstraffen ten aanzien van kinderen. Op Vlaams niveau bestaat echter een dergelijk verbod voor wat betreft de jeugdhulp (Decreet betreffende de Rechtspositie van de Minderjarige in de Jeugdhulp).

3.2.4. VN-MENSENRECHTENRAAD

Het zogenaamd Universeel Periodiek Onderzoek (UPR) van de VN-Mensenrechtenraad onderwerpt de lidstaten van de VN om de vier jaar aan een beoordeling van hun respect voor de mensenrechten. België – en dus ook Vlaanderen – werd in 2011 voor de eerste keer onderworpen aan dit mechanisme. Volgend op de dialoog werden 121 aanbevelingen geformuleerd, waarvan ons land er 88 aanvaardde, met dien verstande dat het van mening was dat 26 van deze aanbevelingen al werden uitgevoerd of in uitvoering waren.

In mei 2012 startte de tweede UPR-cyclus. België diende daarbij verslag te doen over (1) de stand van de uitvoering van de aanvaarde aanbevelingen, en (2) nieuwe ontwikkelingen, met inbegrip van de uitdagingen en beperkingen. Het middenveld werd betrokken bij de opmaak van het rapport, via een stakeholderconsultatie. Vlaanderen zorgde ervoor dat dit Belgische rapport weergeeft hoe Vlaanderen vooruitgang boekte. Wat betreft de bestrijding van

discriminatie en racisme bijvoorbeeld, vermeldt het rapport dat dit in het nieuwe decreet betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid van 7 juni 2013 één van de doelstellingen is. Met betrekking tot de problematiek van gendergelijkheid en discriminatie van vrouwen, werd verwezen naar verschillende projecten die als doel hadden genderstereotypen aan te pakken, evenals naar de integratie van een genderdimensie in de communicatiestrategie via sensibilisering, vorming en de ontwikkeling van instrumenten voor mediavakmensen. Verder komen onder meer de maatregelen rond inclusief onderwijs en de genomen stappen inzake de rechten van personen met een handicap aan bod.

De interactieve dialoog met België vond plaats op woensdag 20 januari 2016. Tijdens deze tweede sessie werden 232 aanbevelingen geformuleerd. Daarvan zijn er 187 aanvaard door België (waarvan 2 gedeeltelijk). 45 aanbevelingen werden niet aanvaard. De meest voorkomende thema's in de aanbevelingen zijn:

- het ontbreken van een Nationaal Mensenrechteninstituut in België, conform de principes van Parijs. Dit thema kwam ook aan bod tijdens de eerste UPR-cyclus. In principe zou het Mensenrechteninstituut het licht moeten zien tegen het einde van deze legislatuur in 2019;
- het niet ratificeren van het bijkomend protocol bij de Conventie tegen Foltering (OPCAT). Vlaanderen rondde zijn instemmingsprocedure af in juli 2012, twee maand na de eerste UPR-cyclus;
- meer actie ondernemen tegen alle soorten discriminatie, racisme, xenofobie en tegen geweld op vrouwen. Ons land engageerde zich tot de opstelling van een nationaal actieplan tegen racisme, xenofobie en intolerantie. Intra-Belgisch benadrukte Vlaanderen het belang om gemeenschappen en gewesten hierbij te betrekken.

Over de niet-ratificatie van de Kaderconventie inzake de bescherming van nationale minderheden maakten twee landen in de tweede cyclus een aanbeveling. De huidige Vlaamse Regering heeft er zich in haar Regeerakkoord opnieuw toe verbonden om dit verdrag niet te ratificeren. Zoals in haar mensenrechtendocument van 2011 werd beschreven, is de Vlaamse Regering van oordeel dat deze conventie in België niet de pacificerende rol kan spelen waarvoor zij is geconcipieerd, maar integendeel eerder aanleiding geeft tot twist en instabiliteit.

4

RESPECT VOOR MENSENRECHTEN IN HET VLAAMS INTERNATIONAAL BELEID

4.1. PRIORITAIRE VLAAMSE MENSENRECHTENTHEMA'S

Vlaanderen legt binnen het buitenlandse beleid de klemtoon op vier groepen van mensenrechten:

- respect voor de fysieke integriteit van elke persoon
- strijd tegen alle vormen van discriminatie
- respect voor de rechten van het kind
- bevordering van het recht op behoorlijke arbeidsomstandigheden

Mensenrechten en het Vlaams buitenlands beleid, 2011, uitgangspunt 3

De mensenrechtennota van 2011 identificeerde bovenstaande vier prioritaire beleidsthema's. Door te focussen op bepaalde rechten worden de beperkte middelen die ter beschikking staan voor het buitenlands beleid het best ingezet. Uiteraard betekent dit niet dat andere rechten minder belangrijk zijn of dat de universaliteit ervan niet wordt erkend. De prioritering moet gezien worden als een focus op thema's waar meer aandacht naartoe gaat. Acties op vlak van andere mensenrechten blijven mogelijk.

Hieronder wordt een greep weergegeven van een aantal acties waarbij deze thema's de voorbije jaren op de voorgrond kwamen. Dit overzicht is louter illustratief en niet-exhaustief. Ook verder in dit document komen deze thema's aan bod.

Via de Internationale Arbeidsorganisatie werden de afgelopen jaren projecten gefinancierd ter bestrijding van slavernij (gedwongen arbeid).

- € 341.620 in Brazilië (project rond dwangarbeid gericht op sensibilisering, aanmoediging en ondersteuning van preventie-activiteiten en re-integratie van slachtoffers).
- € 341.620 in India (project gericht op het verbeteren van de arbeidsomstandigheden en het vermijden dat nieuwe werknemers in de slavernij terecht komen).

Op vlak van gelijke kansen gaat een belangrijke dynamiek uit van het internationaal en Europees niveau. Daarom volgt Vlaanderen de evoluties hieromtrent van nabij op en neemt het deel aan verschillende werkgroepen en comités. Het gelijkekansenbeleid zet in op een multilevel benadering van de thematiek door in haar beleid samenwerking op te zetten met partners uit het middenveld, maar ook met lokale, regionale, federale en internationale partners.

In 2015 nam Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en armoedebestrijding Homans deel aan de 59ste sessie van de Commissie voor de Status van de Vrouw in New York, ter gelegenheid van de 20ste verjaardag van de Verklaring en het Actieprogramma van Peking over de rechten van de vrouw.

Minister-president Geert Bourgeois en directeur-generaal Guy Ryder ondertekenen de nieuwe samenwerkingsovereenkomst tussen Vlaanderen en de Internationale Arbeidsorganisatie op 7 maart 2016 in Brussel.

Tijdens haar bezoek aan Vilnius, waar zij op 18 juni 2016 de Baltic Pride bijwoonde, ontving Minister Homans een award uit erkentelijkheid voor de Vlaamse steun aan deze jaarlijkse optocht voor LGBT's die afwisselend plaatsvindt in Letland, Estland en Litouwen en tot doel heeft meer tolerantie voor holebi's en transgenders in de Baltische Staten te verkrijgen. In de periode 2012-2016 financierde Vlaanderen verscheidene LGBT-activiteiten (vb. conferenties) in de Baltische Staten en Polen.

Vlaams Minister voor Onderwijs Crevits nam deel aan de tweedaagse UNESCO-conferentie op ministerieel niveau over homo- en transfobie in het onderwijs op 17 en 18 mei 2016 in Parijs. Minister Crevits lichtte er het Vlaamse beleid toe tijdens de rondetafel over preventie. Het Vlaams onderwijs zet in op preventie en bewustwording via een inclusieve aanpak: "hoe versterken we de lesinhoud, de leerlingen en de leraren en hoe knopen we aan met de brede samenleving?" Het beleidsdomein Onderwijs werkt hiervoor samen met Çavaria, de koepel van holebi- en transgenderverenigingen in Vlaanderen en Brussel.

Vlaams Minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel Gatz organiseerde – in samenwerking met de Federale Minister van Justitie en de minister-president van de Franse Gemeenschap – van 8 tot 10 december 2014 een Europese Conferentie over het belang van het kind. De organisatie van deze conferentie kaderde binnen de prioriteit mensenrechten van het Belgisch voorzitterschap van het Comité van Ministers van de Raad van Europa. Aanleiding was de 25ste verjaardag van het Kinderrechtenverdrag. Opzet was om het vage en complexe concept “belang van het kind” beter te begrijpen en te vertalen naar concrete handvatten voor professionals en beleidsmakers in de lidstaten van de Raad van Europa. Deze conferentie leidde tot de publicatie “The best interests of the child – A dialogue between theory and practice (2016).”

Op vlak van het recht op behoorlijke arbeidsomstandigheden werkt Vlaanderen al 25 jaar samen met de Internationale Arbeidsorganisatie. Begin 2016 heroriënteerde de Vlaamse Regering deze samenwerking. De komende jaren zal de focus liggen op de verbetering van de positie van vrouwen en jongeren op de arbeidsmarkt en werkvloer. Vlaanderen heeft zich daarbij geëngageerd om op tweejaarlijkse basis minimaal 900 000 euro te voorzien voor projecten die bijdragen aan het verhogen van de sociale standaarden en het uitdragen van waardig werk waar ook ter wereld, met een focus op de positie van vrouwen en jongeren.

Naast deze prioriteiten, speelde Vlaanderen in haar buitenlands beleid in op actuele thema's, zoals radicalisering.

In april 2016 opende Vlaams minister voor onderwijs, Hilde Crevits in Brussel de Vaste Conferentie van Onderwijsministers van de Raad van Europa. In follow-up van het Actieplan voor de strijd tegen gewelddadig extremisme en tot terrorisme leidende radicalisering lanceerde de Conferentie een nieuw Europees referentiekader van descriptoren voor competenties voor een democratische cultuur, die zowel gerelateerd zijn aan burgerschap als aan respect voor mensenrechten. Vlaamse scholen nemen in het najaar van 2016 deel aan de testfase van het nieuwe referentiekader en ondersteunen zo de Raad van Europa bij de verfijning ervan.

Vlaanderen had in de periode 2015-2016 regelmatig overleg met internationale experts of nam deel aan internationale conferenties rond dit thema om ervaringen uit te wisselen. Dit gebeurde bijvoorbeeld tijdens de conferentie “European Conference on Countering Violent Extremism” (georganiseerd te Oslo, op 5 juni 2015), de Deense conferentie “Building Resilience to Radicalisation and Violent Extremism” (georganiseerd door de gemeente Aarhus van 19-20 november 2015) en de rondetafelconferentie over radicalisering (georganiseerd te Londen door de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering, van 8-9 maart 2016). Minister Liesbeth Homans, bevoegd voor integratie en inburgering, nam deel aan elk van deze initiatieven.

“

Injustice
anywhere is a
threat to justice
everywhere.”

Martin Luther King

4.2. MENSENRECHTENDIALOOG EN INTERNATIONALE SAMENWERKING

4.2.1. BILATERALE BETREKKINGEN

De Vlaamse Regering hanteert het criterium van 'goed bestuur' voor bilaterale samenwerking met andere landen en regio's, wat inhoudt dat zij een progressieve houding willen aannemen om hun mensenrechtensituatie stelselmatig te verbeteren.

Mensenrechten en het Vlaams buitenlands beleid, 2011, uitgangspunt 5

Een belangrijke manier om mensenrechtenschendingen in andere landen aan te kaarten, is via dialoog. Vlaanderen brengt – waar mogelijk en opportuun – mensenrechtenproblematieken ter sprake in zijn diplomatieke contacten. Deze diplomatieke démarches hebben steeds een vertrouwelijk karakter.

4.2.2. MULTILATERALE EN EUROPESE KADER

Het Vlaamse mensenrechtenbeleid houdt rekening met het multilaterale en Europese kader en maakt hier ook gebruik van, enerzijds door het hanteren van de richtsnoeren van de Europese Unie voor mensenrechtenverdedigers en voor de doodstraf, en anderzijds door het laten doorstromen van Vlaamse bekommernissen naar Europese en VN-fora.

Mensenrechten en het Vlaams buitenlands beleid, 2011, uitgangspunt 6

De mensenrechtennota van 2011 zette uiteen dat Vlaanderen over beperkte eigen instrumenten beschikt om mensenrechtenproblemen aan te kaarten. Bovendien onderhoudt Vlaanderen met de meeste staten waar grove mensenrechtenschendingen plaatsvinden geen actieve bilaterale betrekkingen. Bijgevolg is het fundamenteel dat Vlaanderen handelt in lijn met internationale fora als de EU en de VN-Mensenrechtenraad, waar deze problemen op een institutionele manier kunnen worden aangepakt.

Sinds 2014 vindt er in de Raad van ministers van Algemene Zaken van de Europese Unie jaarlijks een gedachtewisseling plaats over een specifiek thema gelinkt aan "Rule of Law" (rechtsstaat). Tijdens het Nederlands voorzitterschap van de EU in 2016 lag de focus op de link tussen de integratie van migranten en de EU fundamentele waarden. Via de intra-Belgische coördinatievergaderingen, leverde Vlaanderen voorbeelden van goede praktijken die meegenomen werden in de Belgische interventie tijdens de Raad. Vlaanderen ondersteunt verder de initiatieven rond het opzetten van een periodieke evaluatie van de respect voor de rechtstaat en de fundamentele rechten binnen de lidstaten van de EU.

Wanneer Vlaanderen een bijzondere bezorgdheid heeft over bepaalde situaties of over nuttige informatie beschikt uit zijn partnerlanden, treedt het hierover in contact met de Europese Dienst voor het Externe Optreden (EDEO). Naar aanleiding van vragen in het Vlaams Parlement, werden onder meer de vervolging van homoseksuelen in Egypte, de administratieve aanhouding van Palestijnen door Israël en doodsb bedreigingen aan het adres van een Guatemalteekse volksvertegenwoordiger aangekaart op federaal en/of Europees niveau. Voor deze problematieken schreef het Departement Buitenlandse Zaken, in opdracht van minister-president Geert Bourgeois, een brief naar de bevoegde dienst van EDEO om de bezorgdheden te delen en met het verzoek hiermee rekening te houden in de betrekkingen met deze landen. De minister-president kaartte de vervolging van homoseksuelen in Egypte ook aan bij federaal minister Reynders.

Tot slot financiert Vlaanderen ook projecten rond mensenrechten die uitgevoerd worden door internationale organisaties. Zo besliste minister-president Bourgeois in april 2016 tijdens zijn officiële bezoek aan Iraaks Koerdistan om het project “Human Rights Education in Schools” te ondersteunen. Het doel van dit project is het versterken van mensenrechten, burgerzin, interculturele en andere normen in het onderwijscurriculum van het openbaar onderwijs in Iraaks Koerdistan.

Mensenrechteneducatie biedt mogelijkheden om etnische, religieuze en politieke onenigheden af te zwakken en de voedingsbodem voor radicalisering te verkleinen. Hiervoor werd een bedrag van 114.017 euro toegekend aan de Human Rights Office (OHCHR/UNAMI HRO) binnen de geïntegreerde United Nations Assistance Mission in Irak (UNAMI) en de vertegenwoordiging van de VN Mensenrechtencommissaris in Irak (UN OHCHR).

In 2014 werd een subsidie van 82.500 euro toegekend aan de Raad van Europa voor het zogenaamde “Immediate Measure package” rond mensenrechten, staatshervorming, verkiezingen, capaciteitsopbouw en steun aan het maatschappelijk middenveld in Oekraïne. Concreet zal er een “International Advisory Panel” opgericht worden met als doel het onderzoek naar schendingen van de mensenrechten tijdens het conflict in Oekraïne te monitoren.

Via de Vlaamse Trustfondsen bij de Internationale Arbeidsorganisatie en UNESCO, levert Vlaanderen een bijdrage tot respectievelijk het recht op waardig werk en basisrechten als het recht op ontwikkeling, recht op water, recht op onderwijs en recht op culturele identiteit/diversiteit. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar vrouwen en kinderen. Beide Trustfondsen ontvangen tweejaarlijks € 900.000.

4.2.3. STUDIE- EN WERKBEZOEKEN

Met het “Flanders Inspires International Visitors Programme” bouwt Vlaanderen een internationaal netwerk voor contact- en kennisuitwisseling op hoog niveau uit en stimuleert ze kruisbestuiving tussen Vlaamse en buitenlandse bedrijven, organisaties en openbare besturen. Per jaar worden een tweetal sessies georganiseerd, waarbij een beperkt aantal internationale gasten wordt geselecteerd om kennis te maken met Vlaanderen. In 2013 lag de focus van het programma op “Mensenrechten, gelijke kansen, integratie en inburgering”. De deelnemers kwamen uit verschillende werelddelen en hadden verschillende achtergronden (vb. Centre for Human Rights van de Universiteit van Pretoria, New York City Commission on Human Rights, Gender Equality and Equal Treatment Commissioner van Estland). Tijdens hun meerdaags bezoek aan Vlaanderen maakten ze kennis met onder meer de Vlaamse Ombudsdienst, het Vlaams Vredesinstituut, de Vlaamse kinderrechtencommissaris, het Centrum voor Gelijke kansen voor mensen met een handicap, de leerstoel Genderstudies aan de Rijksuniversiteit Gent, kazerne Dossin, het Flanders Fields Museum en het Red Star Line Museum.

Verder werden studie- en werkbezoeken georganiseerd met het oog op de promotie of versterking van bepaalde mensenrechtenproblematieken. Van 22 tot 25 juni 2015 bracht een delegatie uit Oekraïne een bezoek aan Vlaanderen om kennis te maken met ons medialandschap. Het studiebezoek diende inspiratie te bieden voor de ambitie van Oekraïne zich verder aan te sluiten bij Europa en de hervorming van haar medialandschap in die zin. Het programma werd georganiseerd door de Raad van Europa in samenwerking met het Departement Buitenlandse Zaken. De delegatie omvatte vertegenwoordigers van de nationale tv-omroep, het parlement, middenveldorganisaties en de regering. Ze brachten een bezoek aan de Vlaamse Radio- en Televisieomroep (VRT), het Vlaams parlement, de Vlaamse Regulator voor de Media (VRM) en de media-divisie van het onderzoekscentrum iMinds. Ook het Global Forum for Media Development (GFMD), de Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ) en de Raad voor de Journalistiek ontvingen de delegatie.

Op 29 januari 2016 ontving Vlaanderen een delegatie Syrische journalisten, begeleid door het Global Forum for Media Development (GFMD), die sinds 2013 de mediabijsstand in Syrië coördineert met financiële steun van de Europese Commissie, UNESCO, International Media Support en Free Press Unlimited.

Flanders Inspires
International Visitors Programme
Human Rights, Equal Opportunities,
Diversity and Integration in Flanders

TESTIMONIALS 2010-2013

“Flanders is something of a powerhouse and this was surprising.”
United Kingdom

“Indeed, all of the topics and visits were very interesting, useful and inspiring.”
Latvia

“A vibrant region that innovates and achieves through collaboration; friendly, “hartelike” nice people!”
South Africa

General information on the programme for 2013

- Duration of stay: 1 week
- Programme date: during the week of 7 October
- Arrival: Sunday evening before the start of the programme
- Departure: Friday afternoon
- Participation in the programme implies full commitment of the visitor

4.3. SOCIALE GRONDRECHTEN IN GROEI- EN ONTWIKKELINGSLANDEN

De Vlaamse Regering zal investeren in toenemend respect voor sociale grondrechten in groei- en ontwikkelingslanden.

Mensenrechten en het Vlaams buitenlands beleid, 2011, uitgangspunt 4

Het Vlaams ontwikkelingsbeleid draagt actief bij tot de realisatie van mensenrechten in ontwikkelingslanden, conform artikel 4,3° van het Kaderdecreet inzake ontwikkelingssamenwerking van 22 juni 2007. De projecten op vlak van ontwikkelingsbeleid zijn beschikbaar in de Vlaamse ODA-gegevensbank. Die geeft weer dat een bedrag van € 3.785.610,99 werd besteed tussen 2012 en 2015 aan projecten in de rubriek “mensenrechten”. Heel wat ontwikkelingsprojecten helpen economische, sociale en culturele rechten te verwezenlijken, ook al vallen ze niet onder de ODA-rubriek “mensenrechten”. Denken we maar aan het recht op voedsel dat onder de rubriek voedselzekerheid, landbouw en/of voedselnoodhulp valt.

Ten einde verspillende versnippering te vermijden en de kwaliteit en samenhang van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking te bevorderen, concentreert het Vlaamse beleid zich op een beperkt aantal thema's. De aandacht gaat vooral uit naar het recht op waardig werk (Zuid-Afrika), het recht op de hoogste standaard van gezondheid, met speciale aandacht voor de realisatie van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (Mozambique) en het recht op voedsel (Malawi). Op 3 april 2013 financierde Vlaanderen een tweedaags mensenrechtenseminarie, waarbij een tiental landen reflecteerden over het recht op voedsel als onderdeel van de fundamentele sociale en economische rechten in Malawi. De organisatie was in handen van het bureau van de VN Commissaris voor de Mensenrechten. Vanuit Vlaanderen namen mensenrechtenspecialisten professor Koen De Feyter (Universiteit Antwerpen) en een deskundige van 11.11.11 deel aan dit seminarie. De toenmalige minister-president gaf de openingstoespraak.

Naar aanleiding van het nieuwe mondiale kader voor duurzame ontwikkeling (met onder meer de duurzame ontwikkelingsdoelen of “Sustainable Development Goals”) werd recentelijk, op basis van een stakeholdersbevraging en onder wetenschappelijke begeleiding van HIVA Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving een visietekst uitgewerkt door de Vlaamse overheid, die een generiek kader vormt bij de werking en prioriteiten van dit beleid tot 2030.

Onderstaande kernboodschap vat het streefdoel, de kernwaarden en de kernkwaliteiten van de Vlaamse internationale samenwerking samen:

De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking investeert in mondiale, duurzame ontwikkeling, waarbij niemand achterblijft.

Om binnen de draagkracht van onze planeet welzijn en rechtvaardige welvaart te realiseren:

- stimuleren we innovatie
- werken we vanuit een systeembenadering
- stellen we samenwerking centraal

We promoten daarbij goed bestuur, mensenrechten en gender.

In deze visie zijn goed bestuur, respect voor mensenrechten en gelijke kansen voor man en vrouw opgevat als basisvoorwaarden voor duurzame mondiale ontwikkeling. Zo kan het respect voor mensenrechten een uitsluitend criterium zijn bij de keuze van nieuwe partnerlanden. Dit kan ook een impact hebben op de keuze van uitvoerende partners in de partnerlanden. Elk ondersteund project, programma of fonds dient te voldoen aan de hierboven geschetste basisvoorwaarden. Een project dat niet bijdraagt tot economische, sociale en/of culturele rechten lijkt immers in tegenspraak met de visie en missie van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking.

Een aanzienlijk deel van de Vlaamse ontwikkelings-samenwerking gebeurt via multilaterale samenwerking met internationale organisaties actief in Zuidelijk Afrika, zoals UNICEF, UNAIDS, WHO, ILO, WFP en FAO. Deze samenwerking zorgt vaak voor de promotie van bepaalde mensenrechten in de Vlaamse partnerlanden of andere landen in Zuidelijk Afrika. De visienota onderschrijft het belang van de multilaterale fora om mensenrechten, maar ook de problematiek van de globale goederen zoals klimaat, migratie en de strijd tegen epidemieën wereldwijd te behartigen.

Het WHO-onderzoeksprogramma rond menselijke voortplanting helpt de lidstaten bij de beleidsvorming ter bevordering van de seksuele en reproductieve gezondheid en rechten van hun bevolking. Naast uitbreiding en verbetering van de zorg tijdens de zwangerschap kunnen ook delicatere thema's aan bod komen zoals toegang tot veilige abortus, SOA-voorlichting naar jongeren of dienstverlening naar sekswerkers en seksuele minderheden. Hierbij is het belangrijk op te merken dat Vlaanderen vertrekt van het beginsel dat niet enkel de meer algemeen aanvaarde reproductieve rechten bestaan. Daarnaast beschikt ieder individu, ongeacht zijn seksuele geaardheid en/of leeftijd, wel degelijk over specifieke seksuele rechten.

Zelfs al worden deze laatste rechten door vele lidstaten heftig betwist. Zo heeft iedereen minstens recht op volwaardig seksuele gezondheid en informatie naar WHO-definities.

Verder besteedt Vlaanderen jaarlijks 750.000 euro aan UNAIDS, waarvan 250.000 euro uitgaat naar het secretariaat van UNAIDS in Genève voor algemene beleidsvoorbereiding en 500.000 euro naar de projecten op het terrein in de zwaarst getroffen landen in Zuidelijk Afrika, waaronder Mozambique. Via deze financiële ondersteuning aan UNAIDS, bindt Vlaanderen internationaal de strijd aan tegen discriminatie van holebi's en transgenders (LGBTI, d.w.z. Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex). UNAIDS wordt immers beschouwd als de belangrijkste instelling op vlak van een geïntegreerd antwoord op de HIV-hyperepidemie. Het programma ijvert voor het wegwerken van barrières voor preventie en behandeling die besloten liggen in nationale wetgeving en sociale attitudes die leden van de kwetsbaarste groepen voor deze ziekte discrimineren, waaronder mannen die seks hebben met mannen.

De jaarlijkse structurele steun van 750.000 euro aan UNICEF International heeft tot doel om kinderrechten wereldwijd te promoten. Eén derde gaat naar de algemene bijdrage van UNICEF. Deze flexibele financiering zorgt ervoor dat UNICEF kan toekennen in de functie van de noden op terrein en prioriteiten van de organisatie. Twee derde van de financiering is zacht geoormerkt op de overleving en ontwikkeling van kinderen in de strijd tegen HIV/aids.

4.4. MENSENRECHTEN EN INTERNATIONALE ECONOMIE

4.4.1. INTERNATIONALE WAPENHANDEL

De Vlaamse Regering zal in de uitvoering van het Wapenhandeldecreet blijvend aandacht hebben voor een evenwichtige en verantwoorde afweging van ethische, economische en veiligheidselementen.

Mensenrechten en het Vlaams buitenlands beleid, 2011, uitgangspunt 7

Sinds 2003 zijn de gewesten bevoegd voor de controle op de in-, uit- en doorvoer van wapens en militair materiaal, ordehandhavingsmateriaal en producten voor tweërlei gebruik. De eerbiediging van de mensenrechten en het internationaal recht in het algemeen speelt in deze controle een voorname rol. Het belang van aandacht voor mensenrechten is gereflecteerd in de regelgeving. Tot 2012 voerden de gewesten hun controles uit op basis van de geldende federale regelgeving, waarin België al in 2003 als eerste land de criteria uit de “EU-Gedragscode betreffende Wapenuitvoer” uit 1998 – met daarin grote aandacht voor mensenrechten – een bindend karakter had gegeven. In 2012 namen de gewesten eigen regelgeving aan, waarin de criteria van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB – de bindende opvolger van de Gedragscode – werden opgenomen en verplicht moeten toegepast worden op alle uit- en doorvoervergunningsaanvragen. Voor het Vlaamse Gewest gaat het over het Wapenhandeldecreet van 15 juni 2012.

Net als in het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB is in het Wapenhandeldecreet de eerbiediging van de mensenrechten in het land van eindgebruik en het respect voor het internationaal humanitair recht door dat land een van de belangrijkste criteria. Het mensenrechtencriterium is in dat opzicht ook de meest voorkomende grond voor weigering van vergunningsaanvragen. Zoals het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB voorziet het Wapenhandeldecreet immers dat vergunningen altijd geweigerd worden als er een duidelijk risico bestaat dat de goederen in kwestie gebruikt zullen worden bij het begaan van ernstige schendingen van de mensenrechten of van het internationaal humanitair recht. Hetzelfde geldt als er een duidelijk risico bestaat dat de goederen zullen afgewend worden naar actoren die zich schuldig maken aan ernstige schendingen van mensenrechten of het internationaal humanitair recht. Dit laatste is erg belangrijk bij uit- en doorvoer naar private ondernemingen zoals defensiebedrijven en handelaars.

In het Wapenhandeldecreet werd het mensenrechten-criterium bovendien nog verstrengd t.o.v. het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB om ervoor te zorgen dat meer algemeen geen goederen mogen geleverd worden, hetzij rechtstreeks, hetzij via onbetrouwbare of private ondernemingen, aan actoren waarvan relevante internationale organisaties vastgesteld hebben dat zij zich systematisch en manifest schuldig maken aan ernstige schendingen van mensenrechten of het internationaal humanitair recht. Verder is het Wapenhandeldecreet een aanvullend criterium opgenomen dat specifiek uit- en doorvoer verbiedt naar landen die kindsoldaten inzetten in het geregelde leger. Andere relevante aanvullende criteria op basis waarvan een aanvraag tot uit- of doorvoer geweigerd kan worden, gaan over de houding van het land van eindgebruik ten opzichte van de doodstraf, de prevalentie van een hoge graad van doden ten gevolge van vuurwapengeweld in het land van eindgebruik en de prevalentie van gendergerelateerd geweld, in het bijzonder verkrachting en andere vormen van seksueel geweld.

Alle bestemmingen en eindgebruikers van Vlaamse wapens en Vlaams militair materiaal worden hieromtrent ook geresponsabiliseerd. Zowel private ondernemingen als statelijke eindgebruikers die wapens of militair materiaal willen ontvangen moeten in dat opzicht voorafgaand aan elke uitvoer een verklaring ondertekenen waarin zij zich er onder meer toe moeten verbinden om de goederen niet te gebruiken voor schendingen van mensenrechten of van het internationaal humanitair recht en om deze niet te leveren aan een andere entiteit, noch over te brengen of uit te voeren naar een ander land met het oog op dergelijke activiteiten. Waar nodig worden aan de ontvangende ondernemingen of statelijke eindgebruikers ook voorwaarden opgelegd die dat moeten garanderen.

Na twee jaar toepassing van het Wapenhandeldecreet werd onderzocht of bepaalde elementen bijsturing vragen. Op 27 november 2015 nam de Vlaamse Regering hierover een conceptnota aan. Via verschillende consultatierondes, seminars, overleg- en contactmomenten kregen ook belanghebbenden een stem in dit proces. Onder meer op aangeven van de belanghebbenden, voorziet het voorontwerp van wijzigend decreet een verduidelijking van het mensenrechtencriterium, een meer specifiek over de maatstaf van de voormelde risicoanalyse. Zo zal er volgens het voorontwerp in plaats van een duidelijk risico dat de goederen “gebruikt zullen worden” voor mensenrechtenschendingen gesproken worden van een duidelijk risico dat de goederen “gebruikt zouden worden” voor mensenrechtenschendingen. Ook verduidelijkt de tekst van het voorontwerp dat het hier

niet enkel gaat over het duidelijk risico op rechtstreeks gebruik voor mensenrechtenschendingen, maar ook op het vergemakkelijken of in de hand werken daarvan.

Deze verduidelijkingen zijn in lijn met de tekst van Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB en de Gebruikersgids daarbij. Daarnaast verduidelijkt het voorontwerp in het aanvullend criterium over de houding van het land van eindgebruik ten opzichte van de doodstraf dat elke vergunning geweigerd wordt als er een duidelijk risico bestaat dat de goederen of de technologie in kwestie gebruikt zouden worden voor de toepassing van de doodstraf of voor het vergemakkelijken of in de hand werken daarvan. Verder zal de Vlaamse Regering voortaan de mogelijkheid hebben om algemene beperkende maatregelen aan te nemen als er in een land omstandigheden plaatsvinden die een dermate belangrijk effect kunnen hebben op de toets aan de criteria van het decreet dat geoordeeld wordt dat in die omstandigheden elke levering aan dat land in strijd zou zijn met de criteria.

Wat betreft producten voor tweërlei gebruik ligt de focus van de controle vooral op het voorkomen van de verspreiding van nucleaire, chemische of biologische wapens en hun overbrengingsmiddelen. Dat neemt niet weg dat ook hier aandacht is voor de eerbiediging van de mensenrechten. Dit geldt in het bijzonder als er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat de eindgebruikers van de producten voor tweërlei gebruik in kwestie de strijdkrachten, de binnenlandse veiligheidsdienst of vergelijkbare eenheden in het land van eindgebruik zijn.

Tot slot hebben de Vlaamse acties die moeten bijdragen aan de promotie van het VN-Wapenhandelsverdrag en een wereldwijde gelijkschakeling van regelgeving een positieve impact op het respect van mensenrechten. Zo werkt Vlaanderen binnen de Conferentie van Verdragsstaten bij het VN-Wapenhandelsverdrag mee aan initiatieven om de effectieve implementatie van het Verdrag te verzekeren. Daarnaast zet de dienst Controle Strategische Goederen van het Departement internationaal Vlaanderen zijn expertise in voor de bijstandsprogramma's van de EU en andere partners met het oog op een sterke implementatie van het Verdrag.

4.4.2. MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) is een proces waarbij ondernemingen vrijwillig streven naar verbetering op bedrijfs- en maatschappelijk vlak door op systematische wijze economische, milieu- en sociale overwegingen op een geïntegreerde en coherente manier in de gehele bedrijfsvoering op te nemen, waarbij overleg met stakeholders of belanghebbenden van de onderneming deel uitmaakt van dit proces.

Referentiekader MVO in België (2006).

Op 24 april 2013 stortte in Bangladesh een acht verdiepingen tellend gebouw (Rana Plaza) in. Bij de instorting kwamen meer dan 1000 mensen om het leven en raakten meer dan 2000 mensen gewond. In de nasleep van de ramp in deze kledingfabriek, werd het zogenaamde Bangladesh-charter voor meer veiligheid in de textielindustrie opgesteld. Dit Charter is een akkoord tussen merken, retailers en syndicale organisaties, waarbij de ondertekenaars zich ertoe verbonden om binnen een periode van vijf jaar een programma op te zetten voor een veilige werkomgeving. Verschillende Belgische kledingketens traden reeds toe tot dit akkoord.

In april 2015 kwamen de Vlaamse ministers, in het kader van de actie “Schone kleren”, op straat met hun kleding binnenstebuiten gedragen, om de bewustwording met betrekking tot de kledingsector, en meer bepaald het feit dat miljoenen mensen in mensonterende omstandigheden werken, te vergroten. De Vlaamse Regering wou hiermee enerzijds de bedrijven actief oproepen om zich in te schakelen in duurzaam en ethisch ondernemen en anderzijds ook de consumenten stimuleren om kledij te kopen die op een maatschappelijk verantwoorde manier geproduceerd wordt. Op 10 juni 2015 nam het Vlaams Parlement een resolutie aan betreffende het ethisch verantwoord en duurzaam ondernemen, meer specifiek met betrekking tot de kledingproductie in het kader van het Bangladesh-charter. De Vlaamse Regering heeft intussen heel wat acties ondernomen die gehoor geven aan de oproep van het Parlement. De Vlaamse overheid pleegt ook overleg met de sectororganisaties Creamoda, Comeos en andere partners om samen bedrijven en consumenten te sensibiliseren voor maatschappelijk verantwoord ondernemen.

De AAVR in Genève volgt het thema maatschappelijk ondernemen bij de multilaterale organisatie eveneens nauw op.

Met MVO Vlaanderen hebben we een kenniscentrum duurzaam ondernemen dat fungeert als start- en ontmoetingsplaats voor iedereen met een interesse in maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het bevat een ruim aanbod instrumenten en informatie met als doel organisaties te helpen maatschappelijk verantwoord ondernemen in de praktijk om te zetten. Zo werd al een 4-tal keer het forum maatschappelijk verantwoord ondernemen georganiseerd.

In juli 2016 lanceerde de Vlaamse overheid een subsidieoproep ‘maatschappelijk verantwoord ondernemen’. Hiermee wil ze organisaties aanzetten om MVO op een structurele manier in de organisatie op te nemen. Dit is voor individuele organisaties vaak een hele uitdaging. Daarom is deze oproep gericht naar samenwerkingsverbanden of intermediairen. De nadruk ligt op projecten die een brede impact (kunnen) hebben. Het beschikbare budget voor deze oproep bedraagt 480.000 euro.

Het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (Flanders Investment & Trade, afgekort "FIT") ondernam eveneens acties in het kader van het "Vlaams actieplan Duurzaam Internationaal Ondernemen 2015-2016".

Het gaat om onder meer:

- Vlaamse internationale ondernemers informeren over de meest gebruikte referentiekaders voor duurzaam internationaal ondernemen en hen begeleiden bij het gebruik ervan (bijv. ISO26000, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen, de 10 principes van de Global Compact van de Verenigde Naties);
- concrete praktische informatie aan ondernemingen geven via tips en handleidingen omtrent maatschappelijk verantwoord ondernemen via verschillende kanalen: via de website, de landendossiers, het binnen- en buitenlands netwerk van FIT, organisatie van seminars (vb. 'Sociale en milieurisico's van internationaal ondernemen – 4 juni 2015);
- de CSR of Corporate Social Responsibility –Riskchecker op de trade website van FIT laat toe om online de risico's inzake MVO onmiddellijk in te schatten;
- de publicatie van goede voorbeelden betreffende duurzaam internationaal ondernemen op de website van FIT en het magazine 'Wereldwijs';
- in december 2015 organiseerde FIT samen met CIFAL Flanders een seminarie over de "UN Guiding Principles on Business and Human Rights" en het Nationaal Actieplan. Het Vlaamse bedrijf JBC, dat partij is bij het Bangladesh Charter en voortrekker is inzake duurzaamheid en mode, trad hier op als gastspreker.

4.4.3. ACTIEPLAN BEDRIJVEN EN MENSENRECHTEN

De naleving van mensenrechten door ondernemingen is al lange tijd een onderwerp van discussie in talrijke nationale en internationale fora. De unanieme goedkeuring van de richtlijnen inzake ondernemingen en mensenrechten (UNGPs, "Guiding Principles on Business and Human Rights") op 16 juni 2011 door de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties is een mijlpaal op vlak van de bescherming van mensenrechten en de evolutie van het concept maatschappelijk verantwoord ondernemen. Deze richtlijnen verwijzen uitdrukkelijk naar het Handvest van de VN inzake mensenrechten en de Verklaring van de IAO inzake fundamentele beginselen en rechten op het werk. Ze zijn niet bindend, maar zetten VN-lidstaten ertoe aan ze op te nemen in hun wetgeving, hun beleid en hun praktijken, rekening houdend met de eigen nationale realiteit en behoeften.

Onder impuls van de instellingen van de Europese Unie besliste de Vlaamse Regering, samen met de Waalse, Brusselse en federale regering om een nationaal actieplan (NAP) uit te werken ter implementering van deze richtlijnen. Met dit actieplan willen zij hun engagement inzake 'ondernemingen en mensenrechten' concreet maken. Dit NAP wil een platform bieden om de goede praktijken van sectoren en ondernemingen in de kijker te plaatsen en meer overlegopportunities te creëren, om beter in te spelen op de complexe uitdagingen die verbonden zijn aan dit onderwerp. Dit NAP zal er in het bijzonder op letten dat de administratieve last van ondernemingen en organisaties niet zwaarder wordt en zal zich ervan vergewissen dat de acties kaderen in een 'level playing field' op Europees en internationaal niveau.

Vele acties opgenomen in het NAP beperken zich niet louter tot mensenrechten, maar diepen verschillende aspecten van maatschappelijke verantwoordelijkheid uit. Voor ondernemingen en organisaties kadert de aandacht voor mensenrechten dikwijls in hun benadering van duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap. In het kader van de uitwerking van dit actieplan heeft de eerste consultatie van de stakeholders overigens een duidelijke voorkeur aangetoond om de twee oefeningen (Actieplan maatschappelijke verantwoordelijkheid van ondernemingen en NAP ondernemingen en mensenrechten) samen te voegen eerder dan om twee verschillende actieplannen op te stellen. De bevoegde besturen hebben er dus voor gekozen dit actieplan te bekijken in het kader van de internationale vraag om een actieplan ondernemingen en mensenrechten op te stellen, evenals in het kader van de Europese vraag om actieplannen betreffende maatschappelijk verantwoord ondernemen op te stellen en te hernieuwen. De bevoegde overheden op de verschillende niveaus willen zo aan ondernemingen en organisaties duidelijk maken dat de naleving en promotie van de mensenrechten integraal deel uitmaken van het principe van maatschappelijk verantwoordelijkheid, die diverse vormen kan aannemen.

Het NAP bevat heel wat Vlaamse acties. Een aantal daarvan werden reeds geschetst onder het voorgaande hoofdstuk inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen. Daarnaast hebben de Vlaamse acties onder meer betrekking op:

- respect voor mensenrechten in overheidsopdrachten (Vlaams plan overheidsopdrachten, goedgekeurd op 29 januari 2016 voor de periode 2016-2020). In dit kader worden pilootprojecten opgezet waarbij de geloofwaardigheid van bewijsstukken (aangaande de naleving van mensenrechten) en de naleving van conventies van de Internationale Arbeidsorganisaties gecontroleerd worden. De Vlaamse overheid spitst zich hierbij in eerste instantie toe op de aankoop van textielproducten;
- aandacht voor de rechten van het kind bij de bewustmaking van ondernemingen. De Vlaamse overheid steunt UNICEF België om de richtlijnen voor Kinderrechten in het Bedrijfsleven, gelanceerd door UNICEF, Save the Children en Global Compact beter en op ruimere schaal toe te passen;
- bij de onderhandelingen met derde landen over een vrijhandels- en/of investeringsakkoord zet de EU in op een apart hoofdstuk over duurzame ontwikkeling, waarin milieu, arbeid (inclusief waardig werk) en transparantie (inclusief consultatie met het maatschappelijk middenveld) zijn opgenomen. Vlaanderen is voorstander van de EU haar inzet om dergelijke hoofdstukken in de vrijhandels- en investeringsakkoorden te vermelden en pleit er voor om in deze hoofdstukken afspraken inzake de bevordering van maatschappelijk verantwoord ondernemen op te nemen met mechanismen voor monitoring en handhaving. Samen met de Europese Commissie, financiert Vlaanderen het tweede luik van het studieproject “Assessment of labour provisions in trade and investment arrangements” betreffende de doorlichting van arbeidsvoorzieningen in handels- en investeringsakkoorden. Vlaanderen draagt 450.000 euro bij. Strikt gezien gaat het niet altijd over zuivere mensenrechten, maar wel over wat de IAO als “arbeidsrechten” verstaat. Daarnaast steunt en onderschrijft Vlaanderen de praktijk van de EU om in de preambules van deze akkoorden steeds te verwijzen naar de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens.

BELANGRIJK(ST)E INTERNATIONALE EVOLUTIES OP VLAKE VAN MENSENRECHTEN

1 TOTSTANDKOMING VAN MENSENRECHTEN

Mensenrechten kunnen gedefinieerd worden als de som van civiele, politieke, economische, sociale, culturele en collectieve rechten, die opgenomen zijn in internationale, regionale en nationale mensenrechteninstrumenten of in het gewoonterecht. Het gaat om rechten die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn ("interrelated"), onderling afhankelijk ("interdependent"), ondeelbaar ("indivisible") en universeel ("universal"), wat voortvloeit uit het feit dat ze inherent zijn aan de waardigheid van eenieder. Deze rechten zijn eigen aan alle mensen, zonder discriminatie, ongeacht hun nationaliteit, woonplaats, geslacht, afkomst, kleur, godsdienst, taal of welke status dan ook.

Tot 1945 kwamen mensenrechtenstandaarden voornamelijk tot stand in het kader van de nationale constituties. De Rechten van de Mens zijn opgenomen in de Belgische Grondwet. Vooral na de Tweede Wereldoorlog, als reactie op de "Holocaust" die toen plaatsgevonden had, nam de internationale belangstelling voor mensenrechten sterk toe en werd in het kader van de Verenigde Naties de "International Bill of Human Rights", bestaande uit enerzijds de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens en anderzijds twee Internationale Verdragen, met name het Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten en het Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, aangenomen. Naast de Verenigde Naties zijn regionale organisaties actief op vlak van mensenrechten, zoals de Raad van Europa, die het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden aannam, en de Europese Unie, die het Handvest van de Grondrechten afkondigde. In de loop der jaren werden, zowel op internationaal als regionaal niveau, meer en meer mensenrechtenverdragen rond specifieke thema's en groepen gesloten, die vaak aangevuld werden met optionele protocollen.

Mensenrechten zijn niet statisch, maar hun codificatie is een doorgaand proces, zonder einde, zowel op nationaal als internationaal niveau. Ze ontstaan meestal als respons tegen specifieke bedreigingen of daden van onderdrukking. Ze zijn tevens evolutief en dienen zich aan te passen aan nieuwe uitdagingen in de maatschappij. Een betere naleving van de mensenrechten wereldwijd draagt bij tot de ontwikkeling van een meer democratische, vreedzame en veilige internationale ordening.

2 IMPACT VAN CRISISSITUATIES

Ondanks de vele verworvenheden in het mensenrechtendomein, wordt de internationale gemeenschap vandaag overweldigd door crisissituaties.

De menselijke kost van gewelddadig extremisme, die een duidelijke en directe impact heeft op mensenrechten, werd de voorbije jaren in elke uithoek van de wereld gevoeld. De bestrijding van het grensoverschrijdend terrorisme, die echter op zijn beurt geen afbreuk mag doen aan de rechten van de mens en het humanitair recht, dient gezamenlijk te gebeuren. Er dient samengewerkt te worden met andere landen en de betrokken internationale organisaties, zoals de Europese Unie en de Verenigde Naties, om tegen deze bedreiging zowel op repressieve als preventieve wijze op te treden.

Ten gevolge van aanhoudende gewapende conflicten, terrorisme en milieurampen, vond een explosieve groei plaats van vluchtelingen, binnenlandse ontheemden en migranten. Vanuit mensenrechten- en humanitair perspectief wordt in het kader van de vluchtelingen- en migratiecrisis op alle niveaus stilgestaan bij de "push"- en "pull"-factoren en wordt getracht een antwoord uit te werken, gebaseerd op de verbintenis om de menselijke waardigheid en levens te beschermen, die deel uitmaken van de kernwaarden van de internationale rechten van de mens. In mei 2016 vond de eerste World Humanitarian Summit plaats, georganiseerd door de Verenigde Naties, te Istanbul, met als doel het delen van ervaring en informatie om landen en alle betrokkenen bij humanitaire acties te helpen zich beter voor te bereiden en efficiënter op te treden in deze context. Tijdens deze Summit kwam ook de vluchtelingenproblematiek aan bod.

3 SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

De aanname van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (“Sustainable Development Goals” of “SDG’s”) van de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling door wereldleiders tijdens een historische top van de Verenigde Naties in september 2015, betekende een mijlpaal voor de rechten van de mens. De SDG’s, die verder bouwen op de Millenniumontwikkelingsdoelstellingen (“Millennium Development Goals” of “MDG’s”), vormen een actieplan voor de mensheid en de planeet en trachten voorspoed en universele vrede te verstevigen. Bijkomend bij het werk dat reeds verricht werd onder de MDG’s, trachten de SDG’s kritische situaties op een alomvattende manier aan te pakken. Een treffend voorbeeld is het concept van “Leaving no one behind” en zijn oproep om niemand achter te laten. De 2030 Agenda benadrukt het belang om kwetsbare groepen als kinderen, ouderen, mensen met een handicap, vluchtelingen en migranten in staat te stellen voor zichzelf in te staan en roept op tot een beter afgestemde en sterkere ondersteuning van hun speciale behoeften. De SDG’s bevestigen uitdrukkelijk het verband tussen mensenrechten en ontwikkeling en erkennen dat de uitbanning van armoede de voornaamste algemene uitdaging is en essentieel voor duurzame ontwikkeling.

De SDG’s onderschrijven de kritische rol die bedrijven spelen en stellen dat zij een dynamische, goed functionerende bedrijfs wereld wensen te stimuleren, in overeenstemming met internationale standaarden, overeenkomsten en andere initiatieven, zoals de “Guiding Principles on Business and Human Rights” (“UNGP’s”), de arbeidsstandaarden van de Internationale Arbeidsorganisatie en het Kinderrechtenverdrag. Hoewel de UNGP’s juridisch niet bindend zijn, was hun unanieme goedkeuring door de VN-Mensenrechtenraad in juni 2011 een sleutelmoment, aangezien zij sindsdien het algemeen referentiepunt zijn voor de verplichtingen en verantwoordelijkheden van overheden en bedrijven met betrekking tot bedrijfsgerelateerde mensenrechtenimpact. Om de verspreiding en implementatie van de UNGP’s verder te bevorderen, richtte de VN-Mensenrechtenraad in 2011 de “Werkgroep inzake mensenrechten en transnationale en andere ondernemingen” op. Deze werkgroep, wiens mandaat in 2014 werd hernieuwd, is tevens belast met het sturen van de werkzaamheden van het “Forum on Business and Human Rights”, dat sinds 2012 jaarlijks plaatsvindt en de balans opmaakt van de uitdagingen rond deze thematiek en de te volgen weg uitstippelt. Binnen deze context ontstond het idee om Nationale actieplannen (NAP’s) te ontwikkelen en de Europese Commissie nodigde de EU-lidstaten uit daaraan gevolg te geven (zie supra 4.4.3). Daarnaast, werd in de VN-Mensenrechtenraadsessie van juni 2014, een resolutie aangenomen waarbij een intergouvernementele werkgroep werd opgericht om een internationaal juridisch bindend instrument uit te werken. Deze werkgroep kwam reeds een eerste maal samen in juli 2015.

4 WAPENHANDELSVERDRAG

Een doorbraak op vlak van mensenrechten, was tevens de inwerkingtreding van het Wapenhandelsverdrag op 24 december 2015, waarvoor ngo’s over de hele wereld sinds het begin van de jaren ’90 hadden campagne gevoerd. Het verdrag bevat een aantal regels om de overdracht van wapens naar landen te stoppen als ze gebruikt kunnen worden voor ernstige mensenrechtenschendingen. Staten die deelnemen aan het Verdrag dienen zich te baseren zowel op internationale mensenrechten, humanitair recht als internationaal strafrecht om te beslissen een grensoverschrijdende overdracht van wapens al dan niet te laten doorgaan. Dit verdrag beoogt een gunstig klimaat te helpen creëren waarin de VN haar mandaten op vlak van humanitaire hulp, vredeshandhaving, vredesstichting en post-conflict vredesopbouw kan uitvoeren.

5 BEZORGDHEID OVER DE ROL VAN INTERNATIONALE ORGANISATIES

Vele maatregelen en initiatieven werden en worden genomen. Zelfs al leiden deze tot positieve resultaten, toch kunnen deze niet als finaal worden beschouwd in het licht van nieuwe bedreigingen en problematieken in nieuwe contexten. In zijn openingsspeech voor de 33ste sessie van de Mensenrechtenraad in september 2016, deelde de VN-Hoge Commissaris voor de Mensenrechten Said Raad-al-Hoessein, zijn bezorgdheid over het stijgend aantal landen die VN-waarnemers hun werk niet laten doen of het land niet binnenlaten. Hij benadrukte dat de mensenrechten van alle mensen in alle landen onze collectieve aandacht vergen en verwees naar de verklaring aangenomen tijdens de VN-Wereldconferentie over mensenrechten in 1993, die bepaalt: “de promotie en bescherming van alle mensenrechten zijn een legitieme zorg van de internationale gemeenschap”. Het is belangrijk lessen te trekken uit het verleden, solidaire netwerken uit te bouwen en te verstevigen, evenals open te staan voor nieuwe opportuniteiten en continue inspanningen te blijven leveren.

MENSENRECHTEN IN HET VLAAMS (BUITENLANDS) BELEID 2017-2020

Uit bovenstaande blijkt dat Vlaanderen resoluut bijdraagt aan het verbeteren van het respect voor de mensenrechten. Het doet dat zowel door te streven naar een goede naleving van de mensenrechten binnen de eigen bevoegdheden als door het uitdragen van aangegane mensenrechtenverbintenissen in zijn internationale relaties.

De komende jaren wil de Vlaamse Regering in eerste instantie verdergaan op deze ingeslagen weg. De reeds in 2011 geformuleerde uitgangspunten zijn daarbij nog steeds geldig.

Hieronder worden alvast een aantal concrete engagementen/acties voor de komende jaren in het vooruitzicht gesteld:

1 VLAAMSE REGELGEVING EN VLAAMS BELEID

- Herziening van het decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijkheids- en gelijkebehandelingsbeleid van 10 juli 2008 ("Gelijkheidsdecreet"). In het kader van de correcte implementatie van de Europese wetgeving werd al juridisch advies ingewonnen om het decreet in conformiteit met alle Europese non-discriminatie-richtlijnen te brengen. Dezelfde oefening gebeurt op het niveau van de federale overheid. In 2017 zullen alle aanpassingen en aanvullingen via wijzigingsdecreet worden goedgekeurd.
- Inzake de migratie- en vluchtelingenproblematiek wordt verder geïnvesteerd in de capaciteitsuitbreiding van bestaande instrumenten. In toepassing van het integratiebeleid krijgen lokale besturen een centrale rol toegewezen. De subsidies die in 2016 toegekend werden aan de gemeenten, waar de problematiek zich het ernstigst voordoet, lopen door, zodat de betrokken gemeenten in 2017 en 2018 nog acties kunnen ondernemen.
- Met betrekking tot integratie en inburgering wordt in het voorjaar van 2017 een bevraging 'Samenleven en diversiteit' gelanceerd. Deze bevraging gaat over 'gedeeld en actief' burgerschap. Aspecten die daaronder vallen zijn onder meer sociale samenhang, interculturele aspecten, taalgebruik, wederzijdse houdingen en beeldvorming, discriminatie, identiteitsbeleving, maatschappelijk vertrouwen en betrokkenheid. De resultaten van deze oefening zullen in 2018 bekend zijn. Via een Integratiepact wil de Vlaamse overheid verder zoveel mogelijk actoren sensibiliseren en responsabiliseren om de nodige maatregelen te nemen om discriminatie en racisme te bestrijden. In samenwerking met verschillende beleidsdomeinen (Wonen Vlaanderen, Ruimte Vlaanderen, Onderwijs, Welzijn, Binnenlands Bestuur), het Agentschap Integratie en Inburgering en het Minderhedenforum wordt een integraal plan van aanpak woonwagengebieden uitgewerkt. Het plan van aanpak inventariseert de knelpunten en reikt oplossingen aan waarbij de beschikbare instrumenten van de verschillende beleidsdomeinen en partners ingezet worden en op elkaar afgestemd worden. Het plan van aanpak wordt de komende jaren geïmplementeerd.

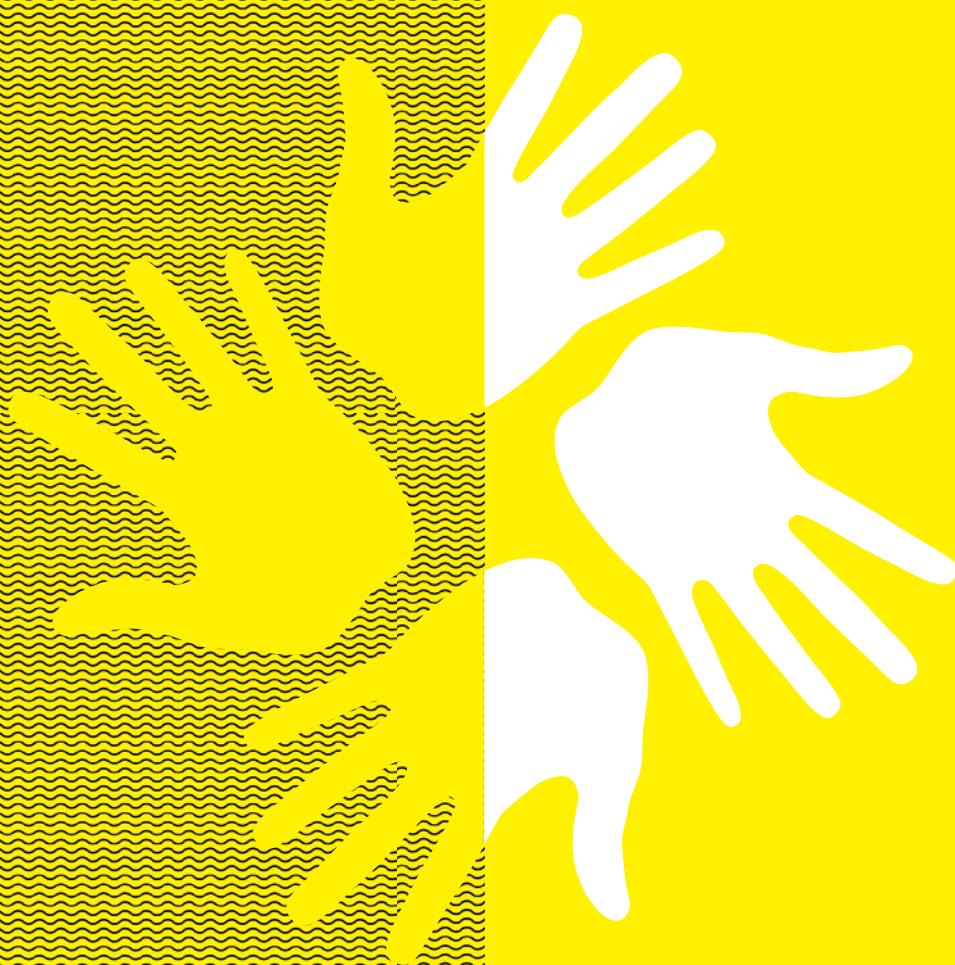
2 RESPECT VOOR MENSENRECHTEN IN HET VLAAMS INTERNATIONAAL BELEID

- Actieve deelname aan en organisatie van mensenrechtenactiviteiten op internationale fora: Met steun van de Vlaamse overheid organiseert België in 2017 in Brussel de vijfde editie van het IDAHOT-forum. Dit forum is een Europese conferentie over holebi- en transgenderrechten en werd al viermaal georganiseerd in de schoot van het informeel netwerk van LGBTI-experten, dat in 2009 door Vlaanderen en Nederland werd opgericht. Deze conferentie vindt jaarlijks plaats in de aanloop naar IDAHOT (afkorting voor "International Day Against Homophobia and Transphobia") op 17 mei.
- Kaderakkoord van 30 juni 1994 over de vertegenwoordiging van België bij de internationale organisaties: Vlaanderen blijft streven naar de aanpassing van dit kaderakkoord zodat mensenrechtenorganisaties hierin worden opgenomen. Dit zou leiden tot een nauwer overleg en meer coördinatie tussen de verschillende entiteiten binnen België over mensenrechtenthema's. Bovendien zou Vlaanderen inzake mensenrechten meer gebruik kunnen maken van het multilaterale en Europese niveau.
- Mensenrechten moeten een belangrijk deel vormen van de permanente vorming van het diplomatenkorps. Dit zal meegenomen worden bij de uitwerking van de Vlaamse diplomatieke loopbaan. Alle Vlaamse diplomaten blijven oog hebben voor mensenrechten in onze bilaterale betrekkingen. De Vlaamse prioritaire mensenrechtenthema's kunnen daartoe als focus dienen.
- Op vraag van de leden van de Vlaamse Regering levert het Departement Buitenlandse zaken advies over de mensenrechtensituatie in een bepaald land, bijvoorbeeld ter voorbereiding van een internationaal gesprek of een zending. De Vlaamse prioritaire mensenrechtenthema's kunnen daartoe als focus dienen.

3 INTERNATIONALE ENGAGEMENTEN

- Nauwere opvolging van aanbevelingen. Vlaanderen wenst actief betrokken te worden bij de uitvoering van de beslissing van het overlegcomité om de aanbevelingen die België kreeg nauwgezet op te volgen, met specifieke aandacht voor de betrokkenheid van het middenveld.
- Vlaanderen neemt zich voor op Vlaams niveau een mensenrechtentabel op te maken, waarin de aanbevelingen inzake mensenrechten van de VN-organen en de Raad van Europa worden opgenomen. Een dergelijke tabel is een handig hulpmiddel voor opvolging en uitvoering van de aanbevelingen te faciliteren. Deze tabel zal jaarlijks meegedeeld worden aan de Vlaamse Regering.

Dit rapport werd medegedeeld aan de Vlaamse Regering op 27 januari 2017.

BIJLAGEN

1 LIJST MET AFKORTINGEN

BCH: Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie
CED: Verdrag tegen Gedwongen Verdwijningen
CEDAW: Verdrag voor de Eliminatie van Discriminatie tegen Vrouwen
CESCR: Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten
CRPD: Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap
CSR: Corporate Social Responsibility
dCSG: Dienst Controle Strategische Goederen
EDEO: Europese Dienst voor het Externe Optreden
EU: Europese Unie
EVRM: Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden
FAO: Food and Agriculture Organization of the United Nations
FIT: Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen ("Flanders Investment and Trade")
GFMD: Global Forum for Media Development
HESH: Herzien Europees Sociaal Handvest
IAO: Internationale arbeidsorganisatie
IDAHOT: International Day Against Homophobia and Transphobia
IHRA: International Holocaust Remembrance Alliance
JKP: Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan
KB: Beleidsdomein Kanselarij en Bestuur
KEKI: Kenniscentrum Kinderrechten
LGBTI: Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex
MDG's: Millenniumontwikkelingsdoelstellingen ("Millennium Development Goals")
MoU: Memorandum of Understanding
mvo: Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NAP: Nationaal Actieplan
NARIC: National Academic Recognition Information Centre
NBMV: Niet-begeleide minderjarige vreemdeling
NCRK: Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind
OCM: Open Coördinatiemethode
ODA: Officiële ontwikkelingshulp ("Official Development Assistance")
OPCAT: Optioneel Protocol bij het VN-verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing
SDG's: Duurzame Ontwikkelingsdoelen ("Sustainable Development Goals")
SOA: seksueel overdraagbare aandoening
SOIA: Strategisch Overlegorgaan voor Internationale Aangelegenheden
TPC: Handelscomité ("Trade Policy Committee")
UN OHCHR: Bureau van de Hoge Commissaris voor de rechten van de mens van de Verenigde Naties
UNAIDS: Joint United Nations Programme on HIV/AIDS
UNAMI: United Nations Assistance Mission in Iraq
UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNICEF: United Nations Children's Fund
UNGPs: VN-richtlijnen inzake ondernemingen en mensenrechten ("United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights")
UPR: Universeel Periodiek Onderzoek ("Universal Periodic Review")
VAPA: Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
VAPH: Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VBM: Vlaams-Brusselse Media
VN: Verenigde Naties
VRM: Vlaamse Regulator voor de Media
VRT: Vlaamse Radio- en Televisieomroep
VVJ: Vlaamse Vereniging voor Journalisten
VVN: Vereniging voor de Verenigde Naties
WFP: World Food Programme
WSE: Beleidsdomein Werk en Sociale Economie
WHO: Wereldgezondheidsorganisatie (World Health Organization)

2 OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKSTE MENSENRECHTENVERDRAGEN WAARBIJ VLAANDEREN PARTIJ IS

VN

- Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing (CAT):
- bekrachtiging door België op 25 juni 1999
- Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (BUPO-Verdrag):
- bekrachtiging door België op 21 april 1983
- Internationaal verdrag voor de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijningen (CED):
- bekrachtiging en afkondiging goedkeuringsdecreet op 7 mei 2010
- Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW):
- bekrachtiging en afkondiging goedkeuringsdecreet op 5 maart 1985
- Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (CERD):
- bekrachtiging door België op 17 augustus 1975
- Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (ICESCR):
- bekrachtiging en afkondiging goedkeuringsdecreet op 25 januari 1983
- Verdrag inzake de rechten van het kind (CRC):
- bekrachtiging en afkondiging goedkeuringsdecreet op 15 mei 1991
- Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (CRPD):
- bekrachtiging en afkondiging goedkeuringsdecreet op 8 mei 2009

RAAD VAN EUROPA

- Europees Verdrag voor de bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM):
- bekrachtiging door België op 14 juni 1955
- Herzien Europees Sociaal Handvest (HESH):
- bekrachtiging en afkondiging goedkeuringsdecreet op 28 februari 2003

3 OVERZICHT VAN MENSENRECHTENPROJECTEN GEFINANCIERD DOOR VLAANDEREN

Onderstaande tabel geeft een niet-exhaustief overzicht van projecten op vlak van mensenrechten gefinancierd door Vlaanderen in de periode 2011-2016.

Projecten die terug te vinden zijn onder de rubriek "mensenrechten" binnen de Vlaamse ODA-databank, zijn aangeduid met een (*).

Respect voor de rechten van het kind	TOTAAL	€ 7.676.710
Samenwerkingsakkoord met het VN Kinderfonds (UNICEF International), gericht op kinderrechten (*)	2011	€ 3.000.000
Subsidie aan Rode Kruis Vlaanderen ter ondersteuning van de sociale infrastructuur gericht op wezen en kwetsbare kinderen (OVC)	2011	€ 300.000
Subsidie aan het Kenniscentrum Kinderrechten ter financiering van de basis-, personeels- en werkingskosten. Deze organisatie heeft als doel de wetenschappelijke kennis van de rechten van het kind te verhogen.	2016 2015 2014 2013 2012 2011	€ 208.909 € 211.954 € 234.000 € 200.000 € 200.860 € 200.000
Subsidie aan Kinderrechtencoalitie Vlaanderen (netwerk van NGO's die actief zijn op vlak van kinderrechten) ter financiering van de basis-, personeels- en werkingskosten. De Kinderrechtencoalitie is een koepelorganisatie van niet-gouvernementele organisaties die instaat voor de (alternatieve) rapportage over de naleving van het VN- Verdrag inzake de Rechten van het Kind in Vlaanderen.	2016 2015 2014 2013 2010-2012	€ 134.017 € 135.970 € 150.000 € 120.000 € 120.000
Subsidie aan Kind en Samenleving vzw (onderzoeks- en ontwikkelingscentrum dat via onderzoek bewerkstelligt dat kinderen vanuit hun actorschap en eigenheid volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Het VN Kinderrechtenverdrag vormt daarbij het uitgangspunt).	2014-2017 2013 2010-2012	€ 241.500 € 240.000 € 240.000
Subsidie aan Awel vzw (Kinder- en Jongerentelefoon met als missie 'we willen mondige kinderen die opkomen voor hun rechten en een maatschappij die dit toelaat'. Daarvoor baseren ze zich op het VN Kinderrechtenverdrag).	2014-2017 2013 2010-2012	€ 356.500 € 315.000 € 315.000
Subsidie aan de Kinderrechtswinkel (netwerk van NGO's die actief zijn op vlak van kinderrechten). Ze rapporteert over de naleving van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en draagt actief bij tot de promotie.	2014-2017 2013 2010-2012	€ 203.000 € 195.000 € 195.000
Subsidie aan Vormen vzw (expertisecentrum mensenrechten en – kinderrechteneducatie in Vlaanderen. Het aanbod wordt ontwikkeld volgens de principes van het Kinderrechtenverdrag).	2013 2010-2012	€ 80.000 € 80.000

Rechten van Roma	TOTAAL	€ 4.120.000
Subsidie aan de Autónomia Foundation in Hongarije ter ondersteuning van een project over de rechten van Roma's	2016	€ 20.000
Subsidie aan de Raad van Europa ter ondersteuning van het Roma Youth Action Plan 2012-2013	2014	€ 100.000
Subsidie aan het project buurtstewards, die de brug vormen tussen de Romabevolking, stadsdiensten en sociale voorzieningen in de steden Brussel, Gent, Antwerpen en Sint-Niklaas	2016 2015 2014 2013 2012	€ 800.000 € 800.000 € 800.000 € 800.000 € 800.000

Gelijke kansen	TOTAAL	€ 19.023.157
Subsidie aan UNIA (Interfederaal Gelijkekansencentrum)	2016 2015 2014 2013 2012 2011	€ 790.509 € 787.200 € 719.566 € 70.774 € 103.558 € 141.550
Structurele subsidies voor middenveldorganisaties die werken rond de gelijkekansenthema's	2016	€ 2.735.000
• Genderorganisaties (Nederlandstalige Vrouwenraad, Ella vzw, RoSa vzw en Furia vzw)	2015	€ 2.735.000
• Organisaties werkzaam op vlak van LGBTI (Çavaria en Belgian Pride)	2014	€ 2.735.000
• Organisatie werkzaam op vlak van handicap (Grip)	2013	€ 2.735.000
• Extern Verzelfstandigd Agentschap Toegankelijk Vlaanderen	2012	€ 2.735.000
	2011	€ 2.735.000

Mensenrechteneducatie	TOTAAL	€ 698.433
Subsidie aan Human Rights Office van OHCHR/UNAMI in Iraaks Koerdistan ter ondersteuning van een onderwijsproject met als doel: het versterken van mensenrechten, burgerzin, interculturele en andere normen die fundamenteel zijn voor vrede in het onderwijscurriculum van het openbaar onderwijssysteem in Iraaks Koerdistan + training van leerkrachten	2016	€ 114.017
Subsidie aan het Centre of Human Rights van de Universiteit van Pretoria voor de organisatie van mensenrechtencursussen (*)	2016 2013 2011	€ 150.108 € 100.000 € 100.000
Tweedaagse conferentie over mensenrechten in Malawi (focus op recht op voedsel) (*)	2012	€ 81.736
Subsidie aan UNESCO voor het project Human & Children's Rights for Development (HR4DEV), gericht op het bevorderen van kennis, inzicht en bekwaamheid op het gebied van de mensenrechten (inclusief de rechten van kinderen) (*)	2014 2013 2012	€ 59.051 € 46.736 € 46.785

Herinneringseducatie	TOTAAL	€ 185.315,31
Subsidie aan de Kazerne Dossin voor de creatie van een Online platform 'Connecting Law and Memory'	2016	€ 50.000
Lidmaatschap IHRA (International Holocaust Remembrance alliance): € 8.500 per jaar	2011-2016	€ 51.000
Subsidie aan iMinds vzw ter ondersteuning van het project "Nieuws van de Groote Oorlog" (grootschalig digitaliseringsproject van kranten uit de periode 1914-1918)	2015	€ 23.512
Subsidie aan het Johannesburg Holocaust en Genocide Centre voor een educatieprogramma over WOI in Zuid-Afrikaanse scholen	2015	€ 5.000
Subsidie aan AFS Intercultural Programs voor de ontwikkeling van onderwijsmateriaal voor middelbare scholieren over WO I	2014	€ 24.303,31
Subsidie aan Flanders Peace Field vzw voor de uitbouw van het internationale educatieve luik van het Christmas Truces project (WOI)	2013	€ 20.000
Subsidie aan UNESCO voor de organisatie van de conferentie: "From Holocaust Education to the Prevention of Genocide"	2013	€ 4.500
Subsidie aan vzw Fonk ter ondersteuning van het projectbetreffende de historische documentaire over de verwoesting van Leuven door de Duitse bezetter in 2014	2013	€ 7.000
Vrijheid van meningsuiting/persvrijheid	TOTAAL	€ 120.050
Subsidie aan het Global Forum for Media Development (GFMD), ter ondersteuning van een project rond promotie van vrije, pluralistische en professionele media in landen aan buitengrenzen van Europa, in het Oosten en in de MENA-regio	2016	€ 100.000
Subsidie aan de Vlaamse Vereniging voor Onderzoeksjournalistiek voor het organiseren van het Congres "waarheidsvinding in tijden van internationale crises en conflicten"	2014	€ 20.050

Democratie/goed bestuur/burgerparticipatie	TOTAAL	€ 2.852.450
Subsidie aan de Foundation for Human Rights (FHR) voor het programma Access to Justice and Promotion of Constitutional Right in Zuid-Afrika. (*)	2012	€ 642.500
Subsidie aan de OESO ter ondersteuning van het Eurasia-programma (doel is het ondersteunen van een succesvolle implementatie van de decentralisatiehervormingen in Oekraïne)	2015	€ 56.000
Subsidie aan de universiteit van Pretoria voor een project rond burgerparticipatie: het opzetten van South Africa Land Observatory, een platform voor de ondersteuning van "evidence-based" en participatieve besluitvorming m.b.t. landhervormingen	2014	€ 406.450
Subsidie aan de Raad van Europa voor de oprichting van een orgaan dat mogelijke schendingen van de mensenrechten in Oost-Oekraïne monitort ("Immediate measure package") (*)	2014	€ 82.500
Subsidie aan het Center for Research and Peace Development (CRPD) ter ondersteuning van de uitgave van het boek "Timing and Sequencing of Peacebuilding Efforts and Reforms in Post-Conflict Countries"	2013	€ 50.000
Subsidie aan UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East)	2013	€ 250.000
Subsidie aan Foundation for Human Rights voor het project "participation and development of capabilities of civil society in realising socio-economic rights in South-Africa"	2012	€ 1.285.000
Subsidie aan het internationaal fonds voor culturele diversiteit verbonden aan de Unesco Conventie voor de Bescherming en Promotie van Culturele Diversiteit	2012	€ 40.000
Subsidie aan de Mpilo Ministries Trust als tussenkomst in de opstart van de Desmond & Leah Tutu Legacy Foundation (Zuid-Afrika)	2011	€ 40.000

Maatschappelijk verantwoord ondernemen	TOTAAL	€ 480.000
Subsidieoproep om organisaties aan te zetten om mvo op een structurele manier in de organisatie op te nemen.	2016	€ 480.000
Recht op fysieke integriteit	TOTAAL	€ 683.240
Subsidie via de Internationale Arbeidsorganisatie (Trustfonds) van een project rond slavernij (gedwongen arbeid) in Brazilië	2011	€ 341.620
Subsidie via de Internationale Arbeidsorganisatie (Trustfonds) van een project rond slavernij (gedwongen arbeid) in India	2011	€ 341.620
Seksuele en reproductieve rechten en gezondheid	TOTAAL	€ 10.564.604
Structurele bijdrage 2016-2017 aan de Wereldgezondheidsorganisatie ter ondersteuning van projecten rond Seksuele en Reproductieve Gezondheid & Rechten	2015	€ 1.500.000
Subsidie aan Pathfinder International Mozambique voor een project rond seksuele en reproductieve gezondheid en rechten ("Strengthening the Capacity of Youth Civil Society in Sexual and Reproductive Health and Rights") (Extension Application)	2015	€ 250.000
Structurele bijdrage 2015-2018 aan UNAIDS voor projecten rond seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	2014	€ 3.000.000
Subsidie aan Fórum Mulher voor het project "Strengthening the Women's Human Right Movement in Mozambique"	2013	€ 340.000
Structurele bijdrage aan UNAIDS voor projecten rond seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	2011	€ 1.500.000
Structurele bijdrage 2012-2015 aan de Wereldgezondheidsorganisatie voor het onderzoeksprogramma HRP (rond seksuele en reproductieve gezondheid en rechten)	2011	€ 3.000.000
Subsidie aan Pathfinder International voor een project rond seksuele en reproductieve gezondheid en rechten ("Strengthening the Capacity of Youth Civil Society in Sexual and Reproductive Health and Rights")	2011	€ 974.604

Recht op waardig werk	TOTAAL	€ 15.608.965
Internationale Arbeidsorganisatie: waardig werk: de ontwikkeling van een beleid ter ondersteuning van een sociale economie in Zuid-Afrika	2016	€ 912.702
LifeCo: waardig werk: versterken van het Zuid-Afrikaanse ecosysteem rond sociaal ondernemerschap	2016	€ 2.398.970
Subsidie aan de IAO en het Departement voor Economische Ontwikkeling voor de ontwikkeling van een beleid ter ondersteuning van de sociale economie in Zuid-Afrika	2016	€ 1.324.367
Subsidie aan de Gordon Institute of Business Science voor een project rond waardig werk (ecosysteem voor sociaal ondernemerschap in Zuid-Afrika)	2014	€ 702.000
Subsidie aan IAO voor het project "Job Creation through SME Development – a Knowledge Sharing Project"	2014	€ 600.000
Subsidie aan Industrial Development Corporation voor een project rond waardig werk (Steun aan de uitbouw van het fonds voor sociale economie in Zuid-Afrika (SEF))	2013	€ 4.000.000
Subsidie aan IAO voor het project "Jobcreatie in Zuid-Afrika door de ontwikkeling van duurzame ondernemingen" (The Sustainable Enterprise Development Facility for Job Creation in South Africa – SEDF)	2013	€ 3.305.000
Subsidie aan IAO voor het project "private en publieke aanbesteding en de sociale economie" (Private and Public Procurement and the Social Economy, South Africa) PPPSE)	2013	€ 1.735.926
Subsidie aan IAO voor jobcreatie in Zuid-Afrika door de ontwikkeling van duurzame ondernemingen ("The Sustainable Enterprise Development Facility for Job Creation in South Africa – SEDF")	2011	€ 630.000

4 OVERZICHT VAN DE AANKOMENDE RAPPORTERINGEN AAN INTERNATIONALE ORGANISATIES EN VERDEDIGINGEN VOOR COMITÉS

Verenigde Naties	Datum laatste rapportering	Toekomstige rapportering en verdediging
Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing (CAT)	3de rapport (indiening 19/11/2012) Verdediging: 05-06/11/2013	4de rapport: 22 november 2017
Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (BUPO-Verdrag) + 2 Optionele Protocollen	5de rapport (indiening 17/07/2009) Verdediging: 28/10/2010	6de rapport: 1 augustus 2017
Internationaal verdrag voor de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijningen (CED)	1ste rapport (indiening 02/07/2013) Verdediging: 15-16/09/2014	2de rapport: 26 september 2020
Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW)	7de rapport (indiening: 02/10/2012) Verdediging: 28/10/2014	8ste rapport: november 2018
Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (CERD)	16de-19de rapport (indiening: 02/10/2012) Verdediging: 16/02/2014	20-22ste rapport: 6 september 2018
Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (ICESCR)	4de rapport (indiening: 18/06/2012) Verdediging: 07/11/2013	30 november 2018
Verdrag inzake de rechten van het kind (CRC)	Gecombineerd 3de en 4de rapport (indiening: 15/07/2008) Verdediging: 02/06/2010	5de en 6de rapport: 14 juli 2017 Verdediging februari 2019
Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind over de betrokkenheid van kinderen in gewapende conflicten	2de rapport (indiening: 15/07/2008) Verdediging: 1ste rapport 15/05/2006	14 juli 2017
Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind betreffende de inschakeling van kinderen in kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie	1ste rapport (indiening: 21/07/2009) Verdediging: 02/06/2010	14 juli 2017
Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (CRPD)##	1ste rapport (indiening 27/07/2011) Verdediging: 18-19/09/2014	2de en 3de rapport: 2 augustus 2019
Universeel Periodiek Onderzoek	Tussentijdse rapportering (zomer 2013) Belgisch rapport 2de UPR-cyclus (26/10/2015) Interactieve dialoog 2de UPR cyclus: 2022/01/2016	Belgisch rapport 3de UPR-cyclus: oktober 2020 Interactieve dialoog: januari-februari 2021
Raad Van Europa		
Herzien Europees Sociaal Handvest (HESH)	Oktober 2016: 11de rapport	oktober 2017: 12de rapport

the 1990s, the number of people in the UK who are employed in the public sector has increased by 1.5 million, from 2.5 million in 1980 to 4 million in 1998. The public sector has also become an important employer of people with disabilities, with 1.5 million people with disabilities employed in the public sector in 1998, compared with 1.2 million in 1980.

There are a number of reasons why the public sector has become an important employer of people with disabilities. One reason is that the public sector has a long history of employing people with disabilities. In the 19th century, the public sector employed people with disabilities in a number of different roles, including as clerks, typists, and stenographers.

Another reason why the public sector has become an important employer of people with disabilities is that the public sector has a number of different departments and agencies, each of which has its own specific needs. This means that the public sector can employ people with disabilities in a wide range of roles, from clerical to professional.

Finally, the public sector has a number of different policies and procedures in place to support people with disabilities. This means that people with disabilities can find it easier to get a job in the public sector, and to stay in their jobs for a long time.

There are a number of challenges facing the public sector in the future. One challenge is that the public sector is facing a number of different pressures, including from the private sector, from the media, and from the public. This means that the public sector will need to be able to adapt to these pressures in order to remain a successful employer of people with disabilities.

Another challenge facing the public sector is that the public sector is facing a number of different changes, including changes in the way that it is organized, changes in the way that it is funded, and changes in the way that it is managed. This means that the public sector will need to be able to adapt to these changes in order to remain a successful employer of people with disabilities.

Finally, the public sector is facing a number of different challenges in the future, including challenges in the way that it is perceived, challenges in the way that it is funded, and challenges in the way that it is managed. This means that the public sector will need to be able to adapt to these challenges in order to remain a successful employer of people with disabilities.

There are a number of ways in which the public sector can adapt to these challenges. One way is to improve the way that the public sector is perceived. This can be done by increasing the public sector's transparency, by improving the public sector's communication, and by increasing the public sector's accountability.

Another way in which the public sector can adapt to these challenges is by improving the way that the public sector is funded. This can be done by increasing the public sector's income, by reducing the public sector's expenditure, and by improving the public sector's efficiency.

Finally, the public sector can adapt to these challenges by improving the way that it is managed. This can be done by increasing the public sector's effectiveness, by improving the public sector's efficiency, and by increasing the public sector's accountability.

There are a number of ways in which the public sector can improve the way that it is perceived, funded, and managed. One way is to increase the public sector's transparency. This can be done by publishing the public sector's accounts, by publishing the public sector's policies, and by publishing the public sector's procedures.

Another way in which the public sector can improve the way that it is perceived, funded, and managed is by improving the public sector's communication. This can be done by increasing the public sector's contact with the public, by improving the public sector's website, and by improving the public sector's social media presence.

Finally, the public sector can improve the way that it is perceived, funded, and managed by increasing the public sector's accountability. This can be done by increasing the public sector's oversight, by increasing the public sector's audit, and by increasing the public sector's evaluation.